

Seese-Seese

CP

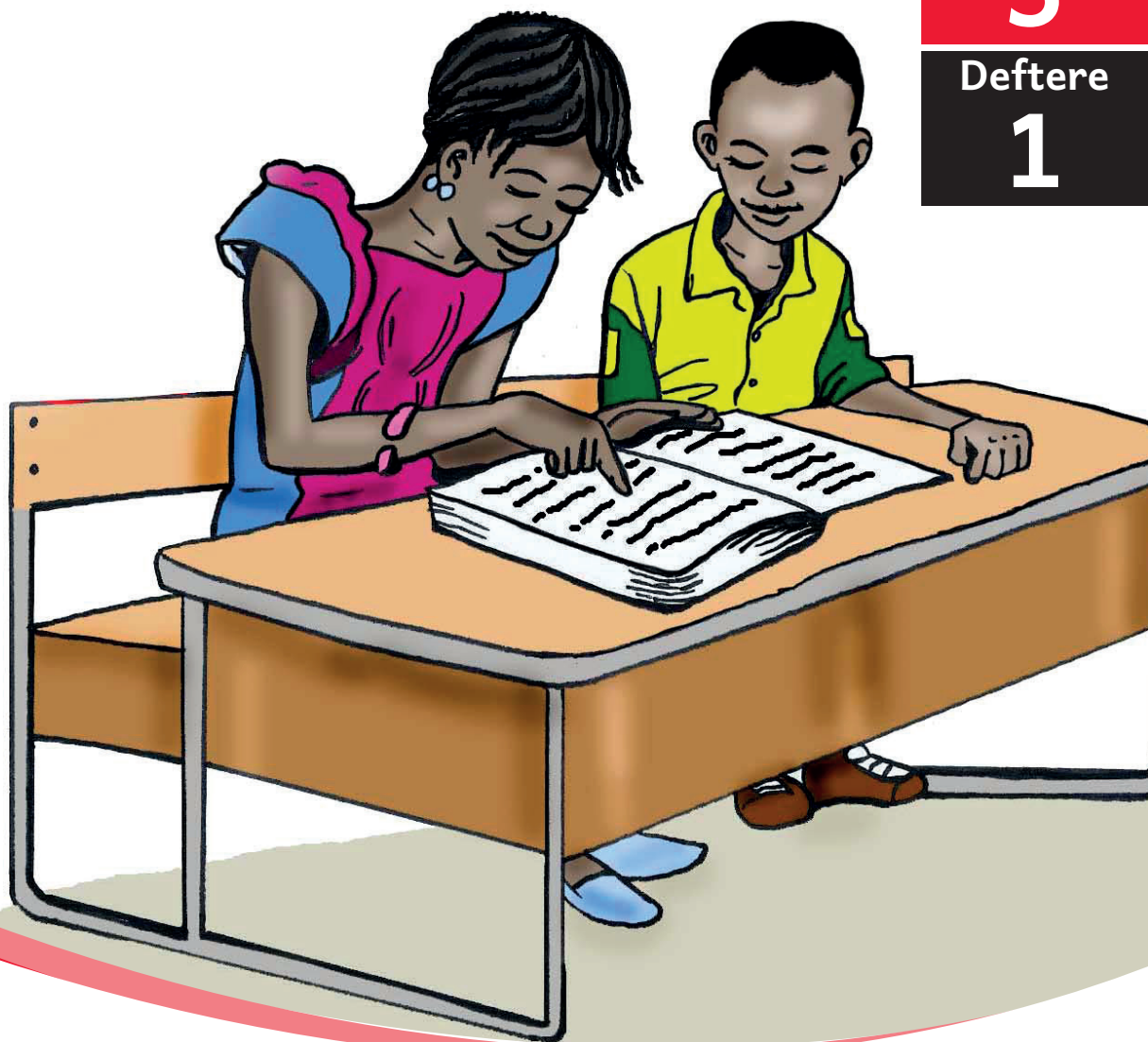
Tono

5

Deftere

1

POULAR

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Vente interdite

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Pulaar

Seese-seese

Tolno ⑤ Deftere ①

Édition 2018
Réimpression 2020

Avis de droit d’auteur : ©2016-2021 projet Sénégal Lecture Pour Tous pour l’Agence des États-Unis pour le développement international (USAID), contrat USAID n° AID-OAA-I-14-00055/AID-685-TO-16-00003, géré par Chemonics International. Tous droits réservés. Cette aide provient du peuple américain et est financée conjointement par l'USAID et le gouvernement du Sénégal.

Ce travail est disponible sous la licence Creative Commons Attribution 4.0 IGO licence (CC BY 4.0 IGO) <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/igo>. Sous cette licence, il est accordé le droit de copier, de distribuer, de diffuser et d’adapter ce travail y compris à des fins commerciales selon les conditions énoncées de la licence CC BY.

Loowdi deftere ndee

Poolen jontinooje	4
Yerel ko paawaado	24
Danngal booyngal.....	44
Wuro Falto e Wuro Safro	64
Ngoone ko ɲaasaado.....	84

Poolen jontinooje

Aminata nani lelii nder suudu, e dow leeso,
omo siñña, omo suddii mbajju.

So a yi'ii mo, omo harlitoo tan, ina wa'i no
mo reedu mum muusata.

Gite dee ede naatti, banndu nduu ina wuli.

Ullungel ina e sara makko, ina taasoo e
makko, kono o yi'aani ngel.

Foondu wuugeeru arii haa rippii e dow
junngo makko nano ngoo, kono o tinaani.

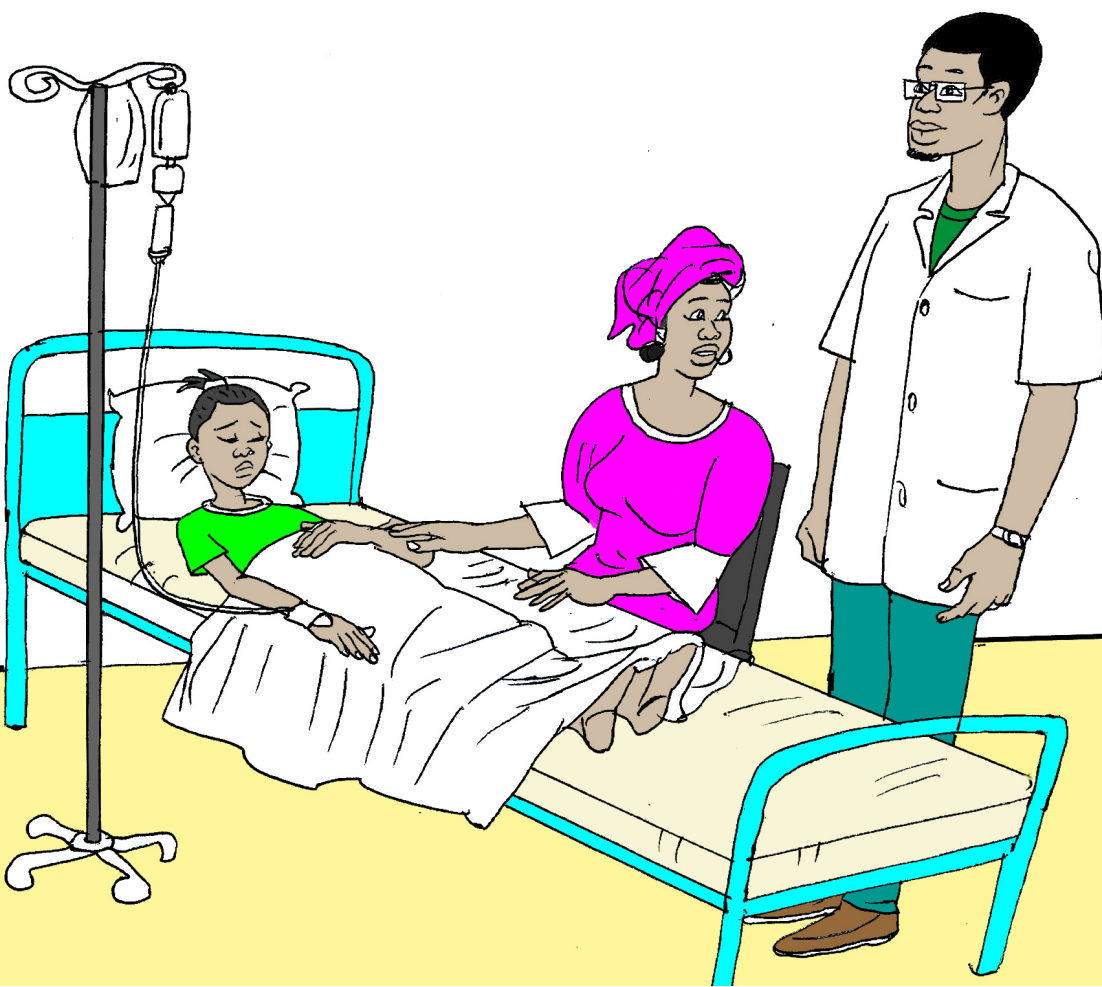
Neene Kummba naatii e suudu hee, o tawi omo tampi.

Noon tan, on wi'i mo : « Aminata am, aan kam ko ngondu-daa ? »

O wi'i dum : « Miin dee, ko banndu am tan wuli, hoore am kadi ina muusa. »

Tan neene Kummba fawi junngo mum e tiinde Aminata, o wi'i : « Hee ! hee ! Jonnde alaa, binngel am gootel ngel Alla okki mi ngel, leloroo nii !

Mi wi'ataa so baaba maa woniino doo, ko jooni njahdaten galle-doktoor. »

Nde ɓe njottii tan, ko ɗoon o jaggaa to safrirde too, o ñibanaa butel sowetaas. Doktoor oo noddii neeniraawo oo, o wi'i ɗum ko paawngal libi suka oo. O wi'i ɗum, mate o huutortaako sanke cuuwaado.

Neene Kummba turi tan, deyyi, ellee ko faayre jaggi ɗum.

Doktoor oo wi'i mo : « Debbaaajo, gooto e men kala ina foti jogaade sanke cuuwaado. Ko kañum dadndata en e paawle ndunngu.

En potaani fadde haa paawe-den
nde pudɗo-den ummaade.
Eɗen poti waɗtude hakkille, gila law,
e ñabbuyon hono paawle kon.
Fadde haa ñawa nde fudɗoo arde,
ɗum addata tan ko jobgol keewngol.
Cukalel ngel tampii no feewi, nafii nde
njaaw-ɗaa addude ngel gaay.
So booytiino seeda e juude maa tan,
ina waawnoo jibinande ma musiiba. »

Maa mi tottu ma sankeeji dīdi, so a arii e hootde.

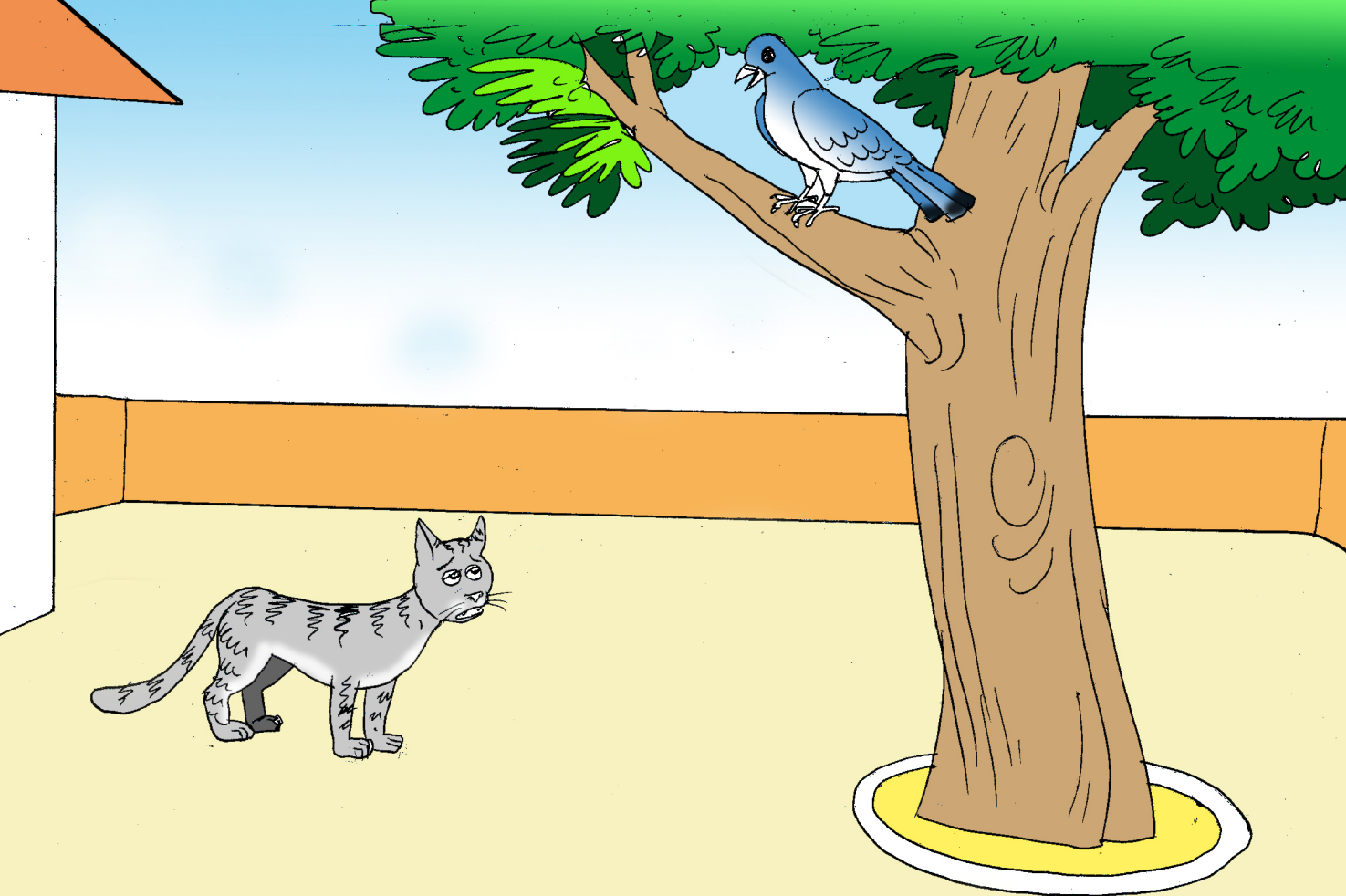
A liirat dī noon, hakke balde dīdi, e nder galle hee, haa balngol ngol iwa.

Yo a huutoro dī, jamma kala ; dum jaraani mobtude.

Yeew cukalel maa ngel, ada ngel diilana sanke oo e nder suudu maggel.

Jamma fof, ngaraa yeewaa mbele ngel ittaani sanke oo.

Noon tan, doktoor oo woodi ko winndi
e kayit, totti mo.
O wi'i mo farmasii enani e damal hee,
yah soodoy ledde dee jooni.
Yo Aminata yettu de, alaa ko fadata heen.
O wi'i mo, yaawno ngaraa, mido fad ma
doo e biro am hee.
Sukaabe wonbe doo bee fof, ko paawle
libi dumen.

Goram, jooni Ullungel yeewaama no feewi
e galle hee.

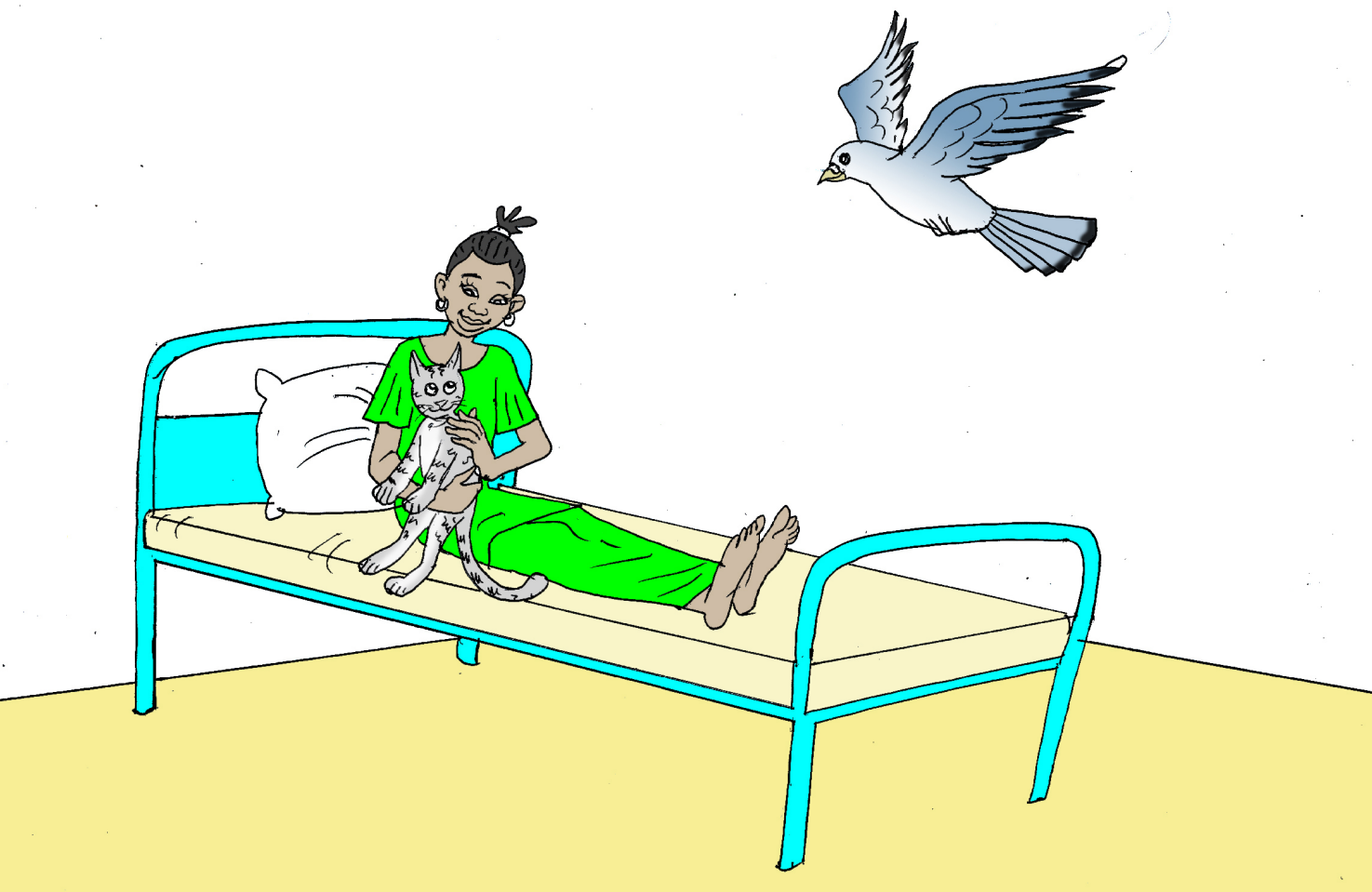
Ngel alaa mo ngel fijdi, ebe borda,
ina njaha ina ngarta.

Wuuge kadi nani to dow tan, hay gooto
badotaako saka mema dum.

Foondu nduu anndaa do sehil mum oo
nawaaa.

So ndu waawiino, ndu rewa e makko,
be njahda.

Ullungel wi'i Foondu, yo be ndadɗu feere,
be yeewoya Aminata, sehil mabbe oo.
Ay, so en mbiyi neene Kumba yo o naw
en, o jabataa, duum laabaani.
Kanko, o yidaa yo en yeew hay nokku,
walla yo en njah hay nokku.
En nganndaa do Aminata woni,
en nganndaa samorii walla samoraani.
Foondu wi'i mo : « Maa mi sukku e neene
Kumba so omo yalta.
Maa mi anndu e hol lopitaal sehil men Aminata
oo antiraa. »

Ko noon Foondu wadi haa laabaa lopitaal
mo sehil mabbe woni oo.

O yahi, o haalani Ullungel to nokku oo
woni.

Ullungel weltanii mo no feewi, woni tan
e yiilde laaci do woni doo.

So Ullungel yahii haa ina likkoo Foondu
tan, ndu diwa, ndu rippoyoo do goddum.

Ullungel wi'i dum : « Woto dog am,
mi wadataa ma hay huunde. »

Ñalaande wootere rewi heen, kulle dīdī
dee njahi lopitaal, be yēewoyi dafaado
mumen oo.

Be ngari, be cuudii caggal damal ngal haa
neene Kummba yalti, be puɗɗii naatde.

Nde Aminata haaytii be tan, o ummii,
o joodii, yeeso ngoo fooyini.

Doon tan, o yetti Ullungel, o woni e raayde
ngel, omo buucoo ngel.

Foondū woni e diwɗiwtude tan, ɗo woni
kala ndu rippoo ɗoon.

Booytaani tan, ɓe mbaynitii Aminata,
ɓe mbiyi ebe ni koota.
Kooten hankadi, sabu so neene Kummba
hattiima en, hakkille mum deeyataa.
Galle e galle fof maa o dabbitt en doon.
Ndeen o nokkanat en kacitaari, o resana en
bottaari e hiraande.
Foonda wi'i : « Neene Kummba, ndaw
koddiido moyfo ! »
Ullungel wi'i : « Bidɗo oo buri mo
moyfude boom, suudu mum mbaalat-mi.

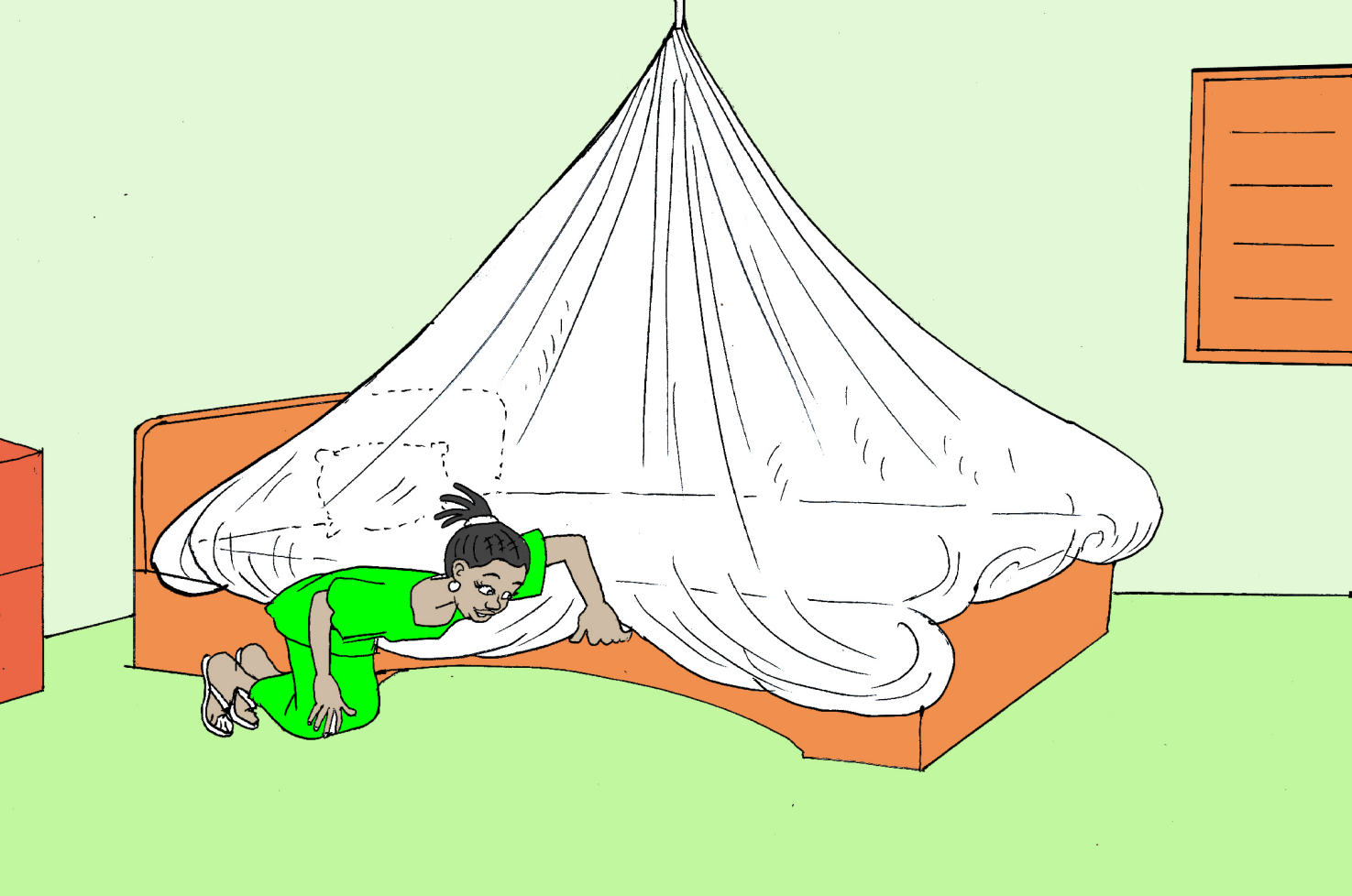
Minen, min pin tan, min tawi Aminata e galle hee. »

Omo yeewtida e neene makko, ellee alaa ko hebi mo.

Neene Kummba ina wi'a mo: « Doktoor totti en sankeeji dīdi.

Mi liirdii dī no o wiiri nii.

Doo e balde dīdi tan balngol ngol yaha. »

Neene Kummba wi'i mo : « Maa mi diilane
heen gooto e nder suudu maa.
Woto ittu mo noon do o woni doo.
Sanke oo waawi bowdi no ndiyam waawri
jayngol nii.
'Bonngu badotaako do dum woni, abada !
So bonngu yi'ii dum tan, yettat kaake
mum, wi'a mes ! »

Aminata naattii e suudu mum, o tawi endu
feewnaa haa yoodi, haa ndu laabi.

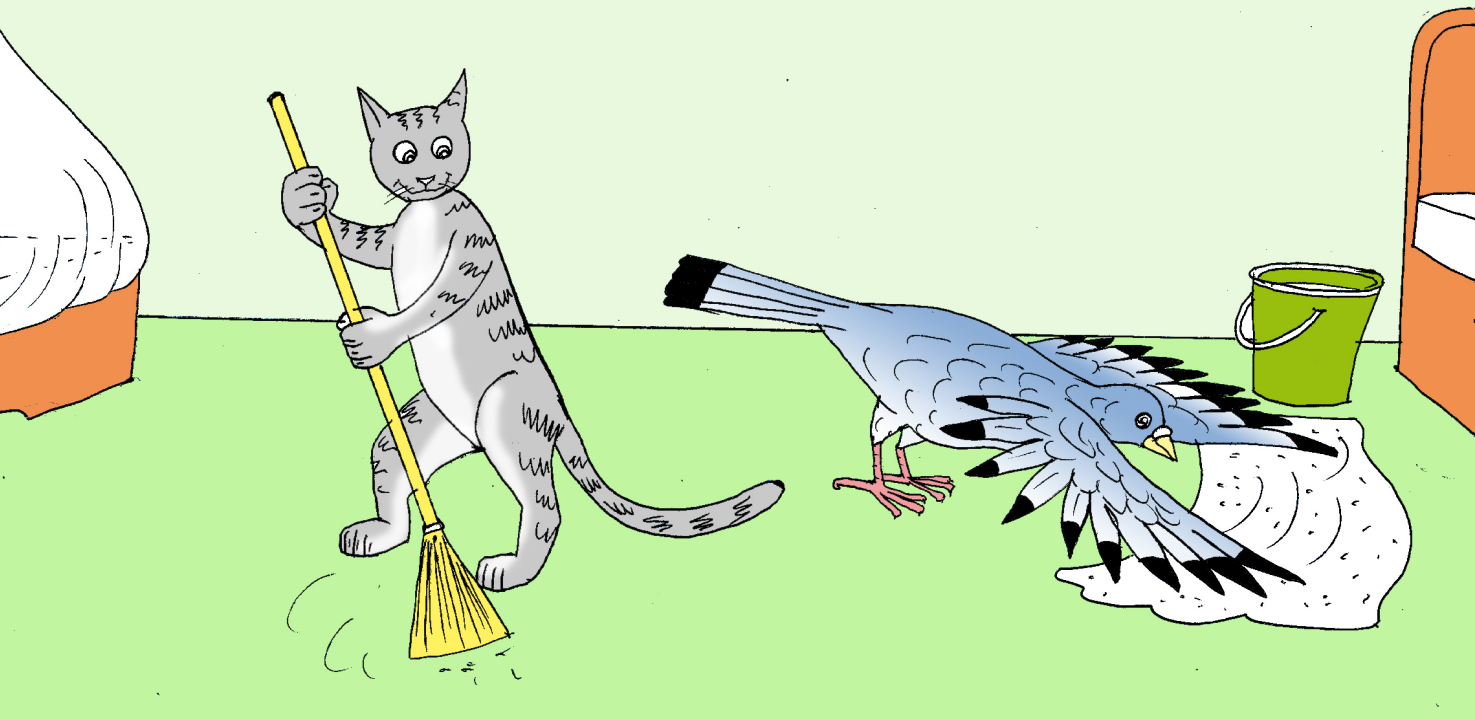
O yuurnii les leeso ngoo, omo dabbita
sehilaabe makko bee, o yi'aani hay ndiga.

O joodtii e leeso ngoo, haa seeda tan
o nani jeew, jeew, jeew.

O yeycii ñaamo makko, o yeycii nano,
omo laara, o nantaani hay ndiga.

O udditi falanteere ndee, boowal ngal ina
wi'i selew, alaa ko dilli.

O wi'i mate ko o jogordo najde, hol to
Ullungel e Foondu ?

Doo dɔ yaltata suudu makko tan, woodi ko ferii koyɗe makko.

O yahi haa o ɗebi yande, o nantii e balal hee, o wi'i : « Haa ! »

Woodi ko ñohani mo, wi'i mo : « Ko ullundu, endu caggal maa. »

Doon tan, o yiiltii, o jaggi ullundu, o wi'i dɔm : « Ngol kam a boccittaako. »

Ullungel wi'i mo : « Miɗo felliti ko Foondu feññini mi. »

Ullungel e Foondu pudɗiima haɓde
e bowɗi ɗii.

Foondu ina wifira biɓje mum, kala ɗo
bonngu ummorii.

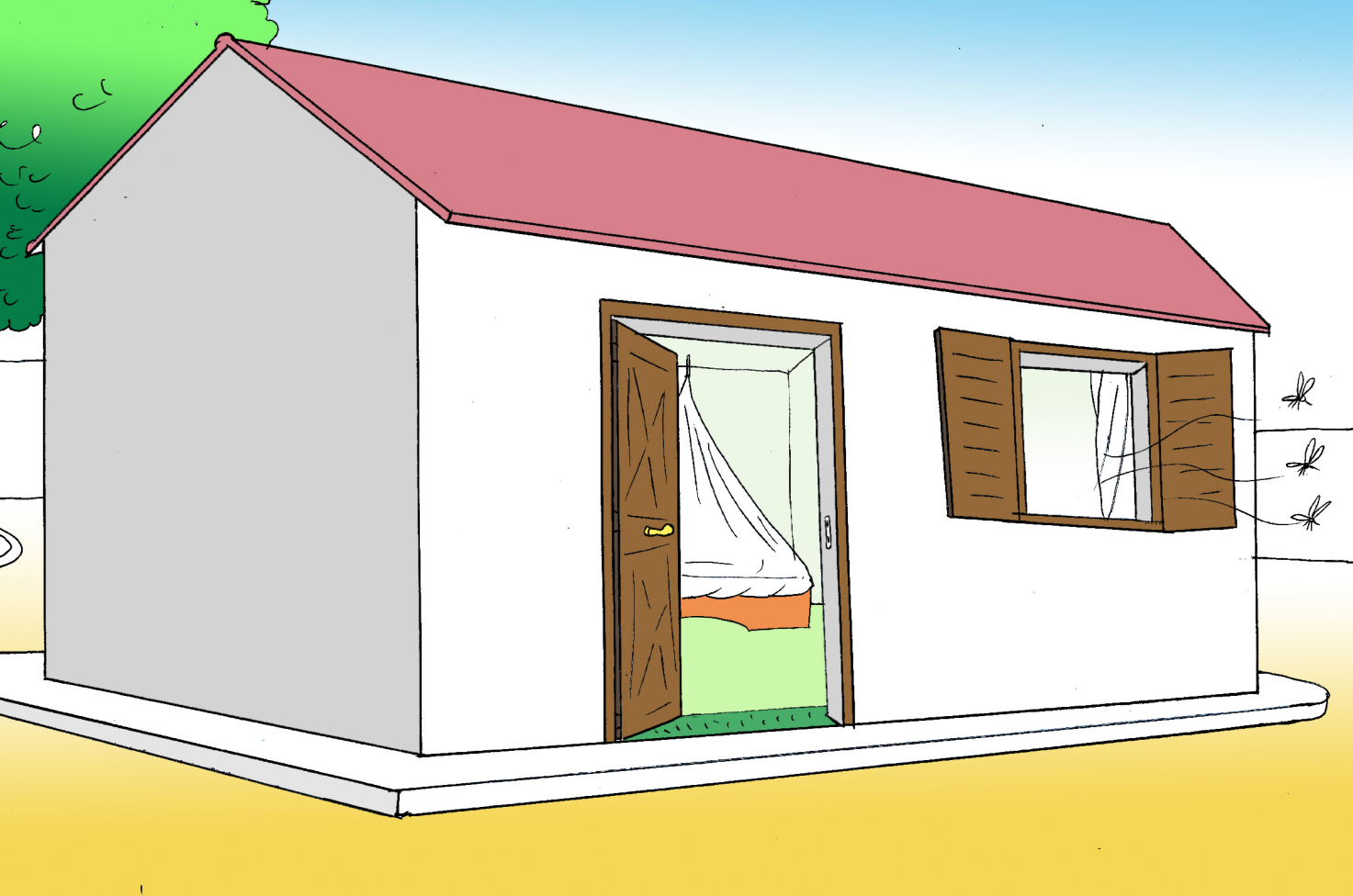
Ndu naatii e cuudi hee, ndu yawti e
mbarwardi ndii, ndu yottii haa to
kaatane too.

Ndu rewi e lobbuli hee fof, ndu riiwi kala
ɗo bonngu woni.

Kala ɗo ndiyam tudnoo, ndu noddi

Ullungel, ɓe pitti ɗoon haa laabi cer.

Ullungel fottitini mbuuwri ndii fof nder
nokkuyel tokosel, nawi, rufoyi jinnde.

Aminata wi'i : « Hee, on mbettii kam dee ! »
Poollel wi'i : « Mi yiɗaa yiide hankadi bonngu
ina dardarta ɗoo henna, e galle hee.
So wonii bonngu yeeyata ko sobde, haa ina
yana e sehil am oo, ko miin ngu tawata ɗoo ! »
Ullungel ne wi'i : « Ɗoo, ngu wontaa
weldeede ɗoo.
So o reenaaki, mi waɗa mo cakkudi,
mi liyora mo maaro am. »

Ko tuggi koo hannde, Aminata e sehilaabe
mum pellitii renndude, be kaɓoo jontinooje.
Doktoor anndinii be ko addata dūm,
e no raabtirta fof.

Ko kuutoragol sanke cuuwaado woni
njogitaari moyƴiri ngam foolde paawle
ndunngu.

Heblaade gila law, dūum buri hodde
e safraade ñande kala, ada waasa jawdi maa.
Woto en ñallin, woto en mballin, yetten
peeje men e kala sahaa, ngam foolde
bowdi.

Kala do wadi tudannde ndiyam, yo en ubbu
dum, walla korsen ndiyam dam.
So ndunngu wadii, yo en ngittu kala ko
waawi tudnude ndiyam.
Yo en labbin, gila e dow cuudi,
haa e mbarwardeeje galle dee fof.
Woto en ngaccu hay nokku gooto do
bonngu waawi jibinde, ina adda ñabbuuji.
So fof'en njaggii heen, maa bowdi ngeggu,
di luba en doo haa cay.

Paawle ndunngu, maanaa jontinooje, ko dūum musiiba mawdo wonande leydi.

Ko wadi dūum bonde fof noon, ko dūum accaani suka, accaani mawdo, accaani debo-reedu.

‘Bonngu anndaa mo faalaaka dūum, anndaa nii tikkando dūum.

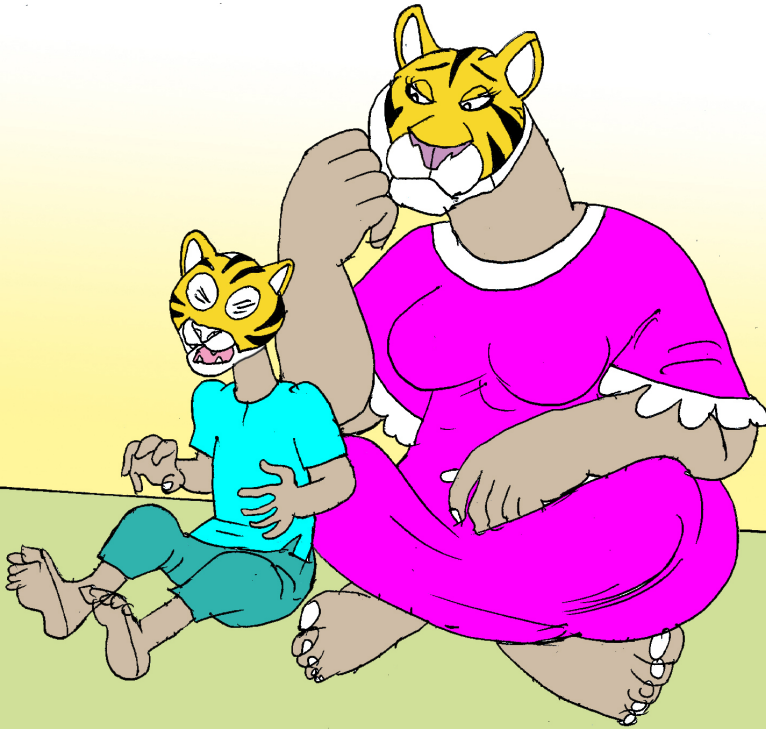
‘Bonngu anndi ko waddeede pefeeli e gite, habtaade dūum haa luba en doo waddii en.

So en kuutoriima sanke cuuwaado, no haanirta nii, maa en pool bowdi.

NAAMNE ‘DEE :

1. Hol ñawu hebi Aminata ?
2. Hol no sehilaabe Aminata bee mbadi haa be yeewoyi dūum lopitaal ?
3. Ko wadi haa Poolel salii yo Ullungel likko dūum ?
4. Ko woni miijo maa e no Neene Kummba darorarii nii Aminata, nde o faawaa ndee ?

Yerel ko paawaado

Yerel, binngel Cewngu, walla Tuy-oolal, joodii haa booyi tan woni e dojjude dojjo muusngo.

Dum haawi neene makko, wi'i mo :

« Yerel am, ko ngondu-daa ? A faawa ? »

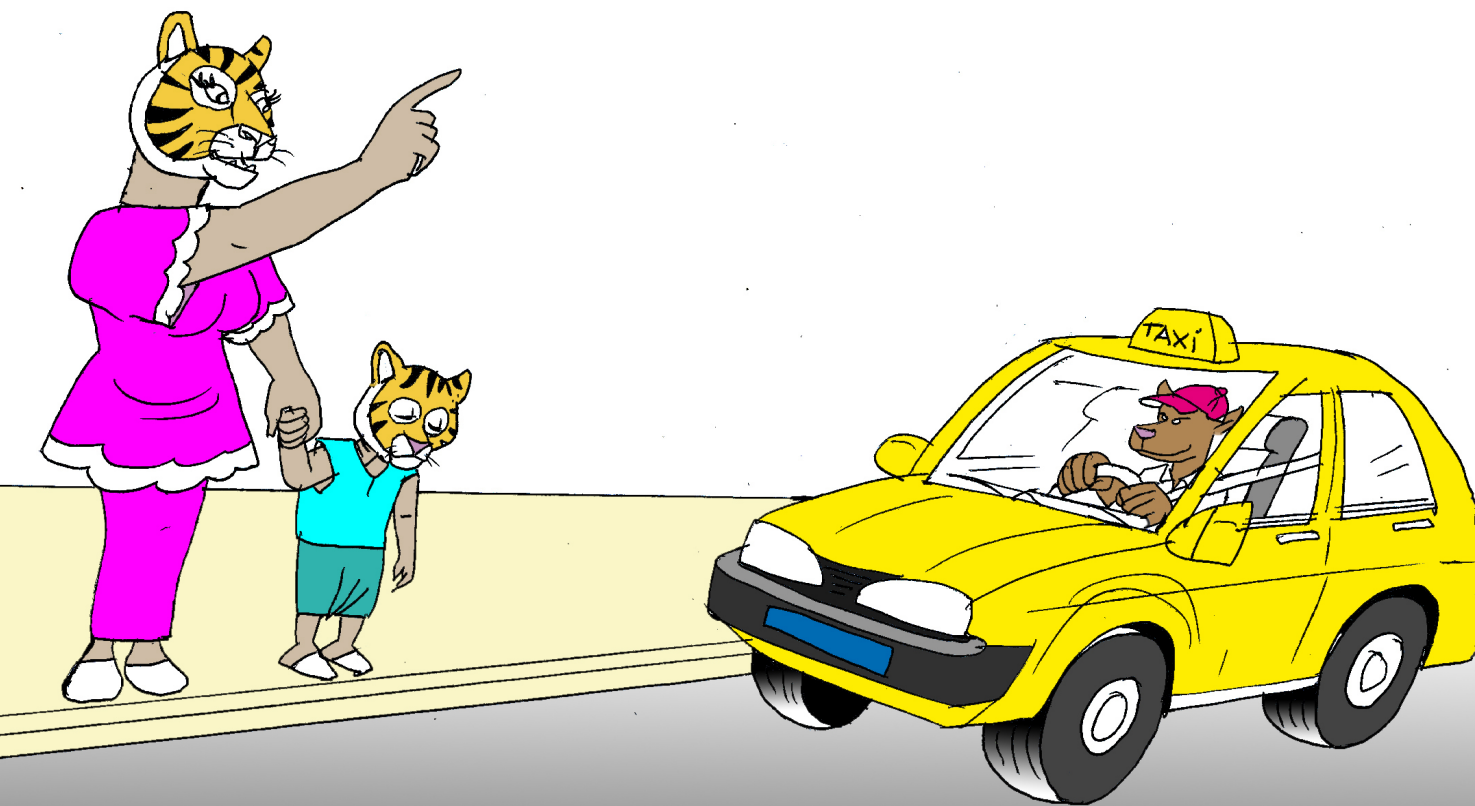
Yerel wi'i mo: « Neene, miin dee mi dojjat tan, tee mi anndaa ko dum woni. »

Neene Cewngu halji no feewi, wi'i biyum :

« Janngo maa mi nawe lopitaal.

Maa doktor oo safre haa cellaa. »

Yerel boornii comci kaḍooji jaangol,
sabu omo sikki ko buubol ngol ḍojjinta mo.
O yettii mbajju, o suddii, kono ḍum
dartinaani ḍojjugol ngol.
Ko noon o suddorii jamma oo fof.
Nde gite laabi, neene makko wulnani mo
siwoo ndiyam njondam, nawi taarorde,
o lootii.
Kono ḍum haḍaani Yerel jaangeede,
ina siñña.

Yerel wadi sarbet, foppi banndu mum
haa sojji.

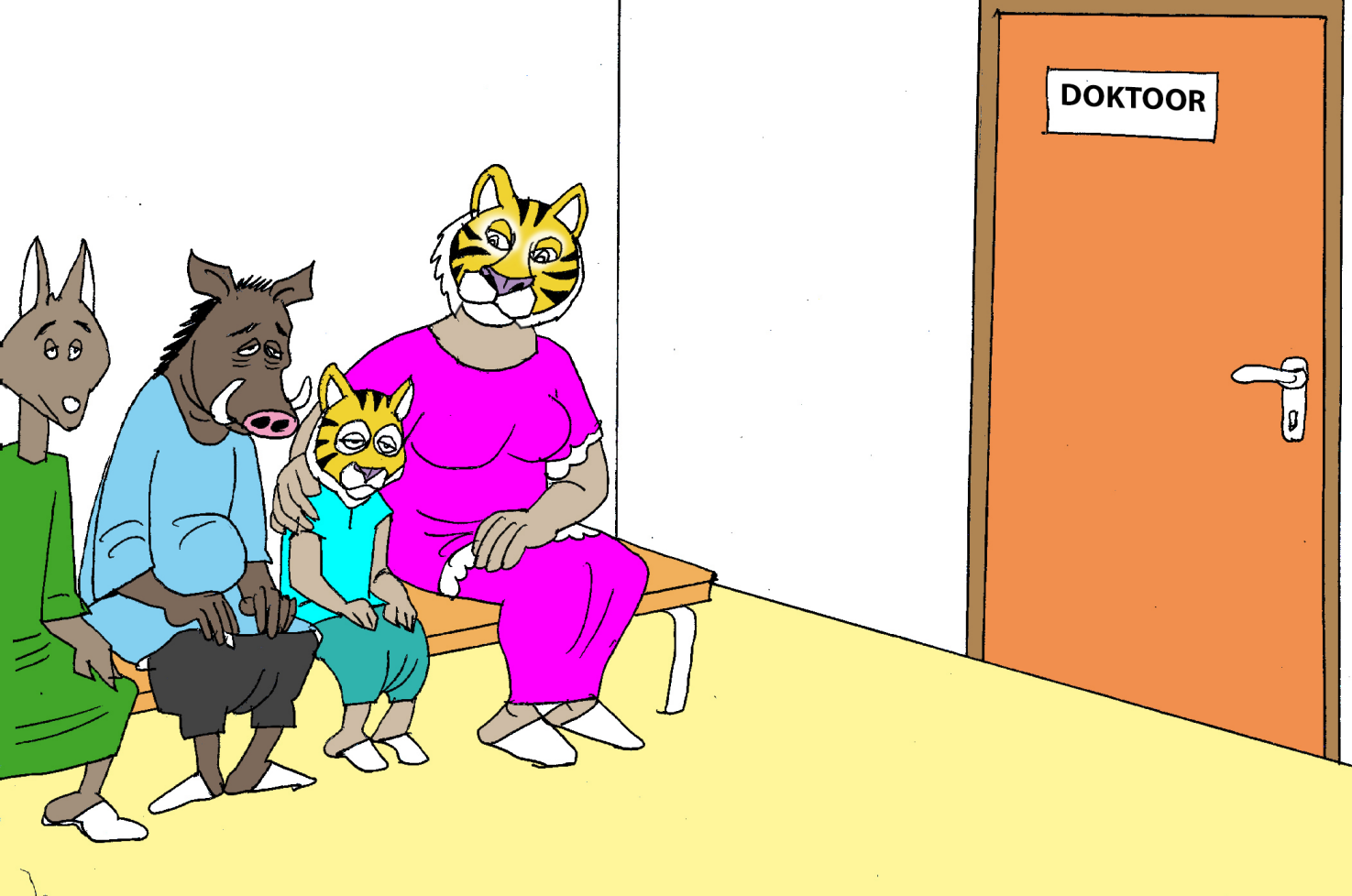
Omo boornii simis cakkirdo e silip.
O fawi heen simis gooto e tuuba makko,
o juuli, o boornii pade makko.

Neene Cewngu ina woni e feewnude
kacitaari.

O wadi kosam conndi e kaas, o wadi heen
kafe, suukara e ndiyam ngulɗam.

O totti Yerel kaas oo, e mburu e boor.

Yerel hacitiima haa haari.
Kanko e neene makko, be njaltii e mbedda
hee.
Kamen dido fof, ebe ni padi oto.
Be njowi taksi junngo, mo darii e sara
mabbe.
Neene mum Yerel haaldi noon e joom taksi
oo, be nanondiri, be njoli caggal oto.
Fowru, sofeer taksi oo, yabbiti fereñ, diirni
oto, be njahi.

‘Be njahi haa woni dumunna, oto oo ari,
darii e damal lopitaal hee.

Neene Cewngu yobi Fowru sofeer, oon rutti
mo cewdi makko.

‘Be njahdi, kamen diɗo, ɓe naati.

Neene oo tottiri teemedde nayi mbuudu.

Joom biro oo totti mo tikket, joopanii
mo, wi’i mo : « Yawtu yeeso maa, paataa
bannge nano, ko doon biro doktor
Njawdi woni. »

Yerel e neene mum ndeggondiri, be ngari,
be tawi ñawbe heewbe ina padi.

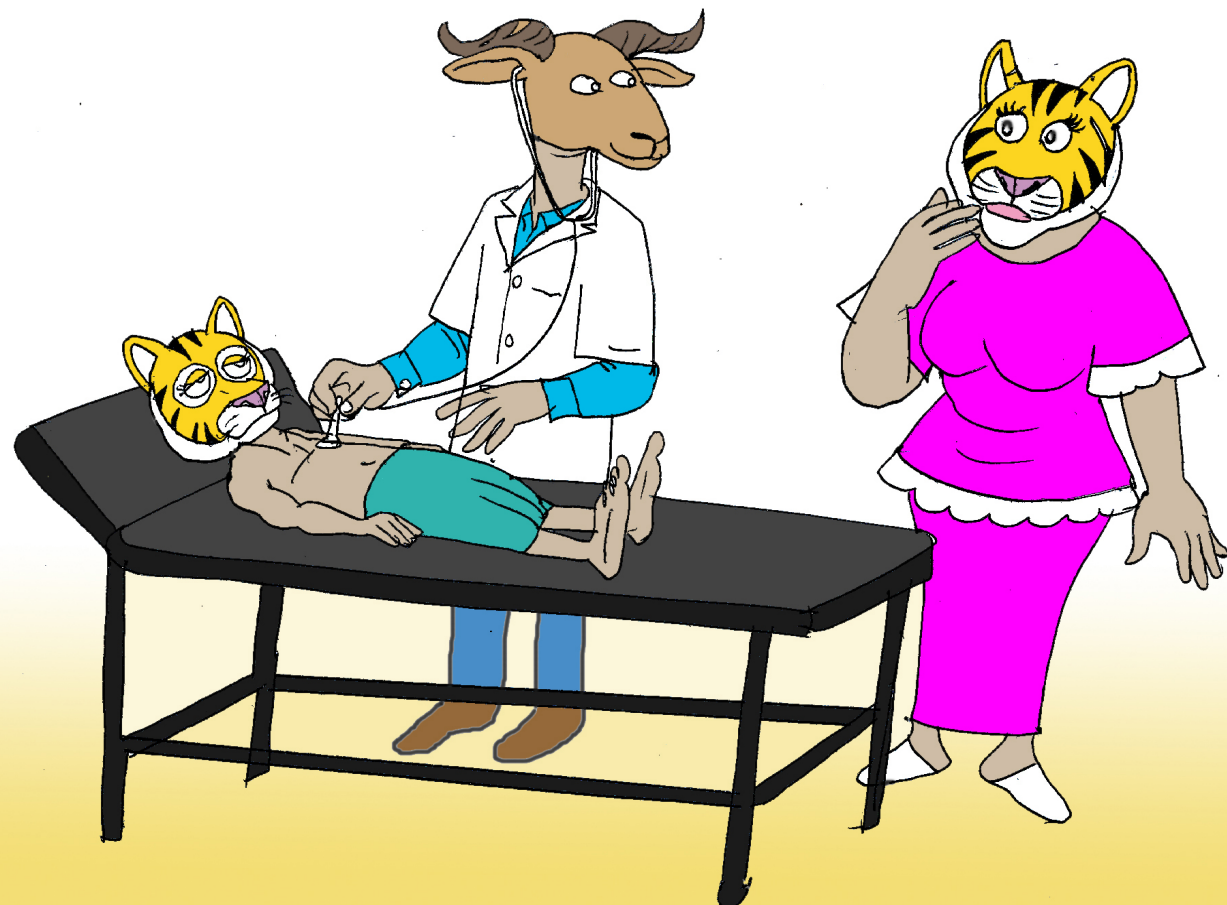
Neene oo e cukalel mum ngel, kebi ban
gooto, be njoodii, be padi.

Nde be njontaa naatde, doktor Njawdi
udditani be damal, be naati.

O wi'i neene oo : « Joodo padaa, maa mi
toppito mo. »

Doktor Njawdi yetti estetoskop, sukki e
noppi, o fawi lehel ngel e bernde Yerel.

Doktor Njawdi wi'i mo : « Foof doole ! »

Yerel dojji doole, doktoor oo hedii no bernde ndee fidtirta.

Doktoor oo boyyi yi'al junngo ngal, naamnii mo no foti balde o dojji ?

Nde o gasni, o noddii neene Yerel, o wi'i dum : « Cukalel ngel, engel wondi e ñabbu. Ñawu nguu noon hoolnaaki. Maa yeewee no moyyi.

Maa mi wadān mo rajo, kadi min yeewa tuute mum dee. »

Neene Ceewngu faayii, o anndaano ñawu
Yerel nguu ko nii wa'i muusde.

Dojjo bonngo ngoo, ko dūm ñawu
kulbiniingu, tee ngu weebaani safrude.

Doktoor Njawdi wi'i : « Mi yeewii Yerel,
mi tawii omo sedoo tan. »

Neene Cewngu jaggi Yerel e junngo,
be pa'i rajo.

Nde be njottii ndee, be mbi'aa yo be ngartu
janngo, be ngaddora kaalis.

‘Be ngummii doon, be pa’i to tuute dee
yeewetee too.

Yerel wadanaa rakkor cewdo e nder goddol
mum haa o debi looyaade.

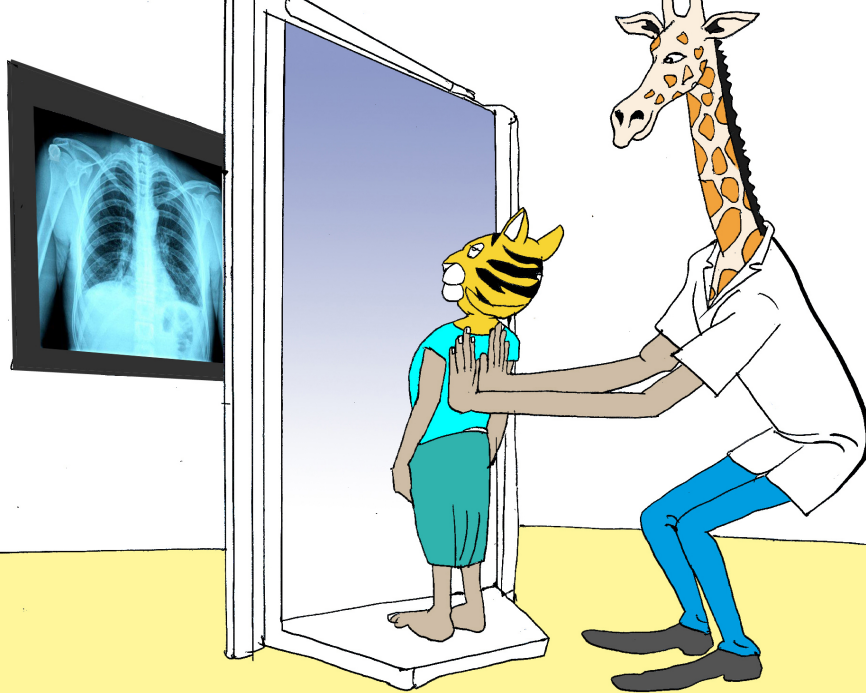
Maa doktoreebe bee yeew e tuute makko
dee ko addi ñawu nguu.

‘Be poodi tuute makko, be mbadi de e potyel.

Yerel e yummun kooti, kono maa be
ngartan janngo resiltaaji makko.

Janngo mum, neene Cewngu reggini Yerel,
addori njobndi yeewndo tuute dee.

Nde be ngasni doon, be mbaɗoyi rajo,
neene oo yobi.
Ebe njoodii, kambe diɗo e baŋ, ebe padi,
haa be nani : « Yerel Cewngu, ar gaay. »
Yerel ummii, nootoyii Njamala.
Omo boornii wutte daneejo.
Nde o naati ndee do rajo doo, o boorti
comci makko dow dii fof.

Saal rajo oo noon ina heewi masiinaaji.
Doktoor Njamala wi'i Yerel yo o daro,
o hikka bernde makko e masiij hee.
Dum wadi ndiiruyel, masiij oo portali
bernde Yerel.

Doktoor oo wi'i mo yo boorno comci makko
haa gasna, haalana mo.

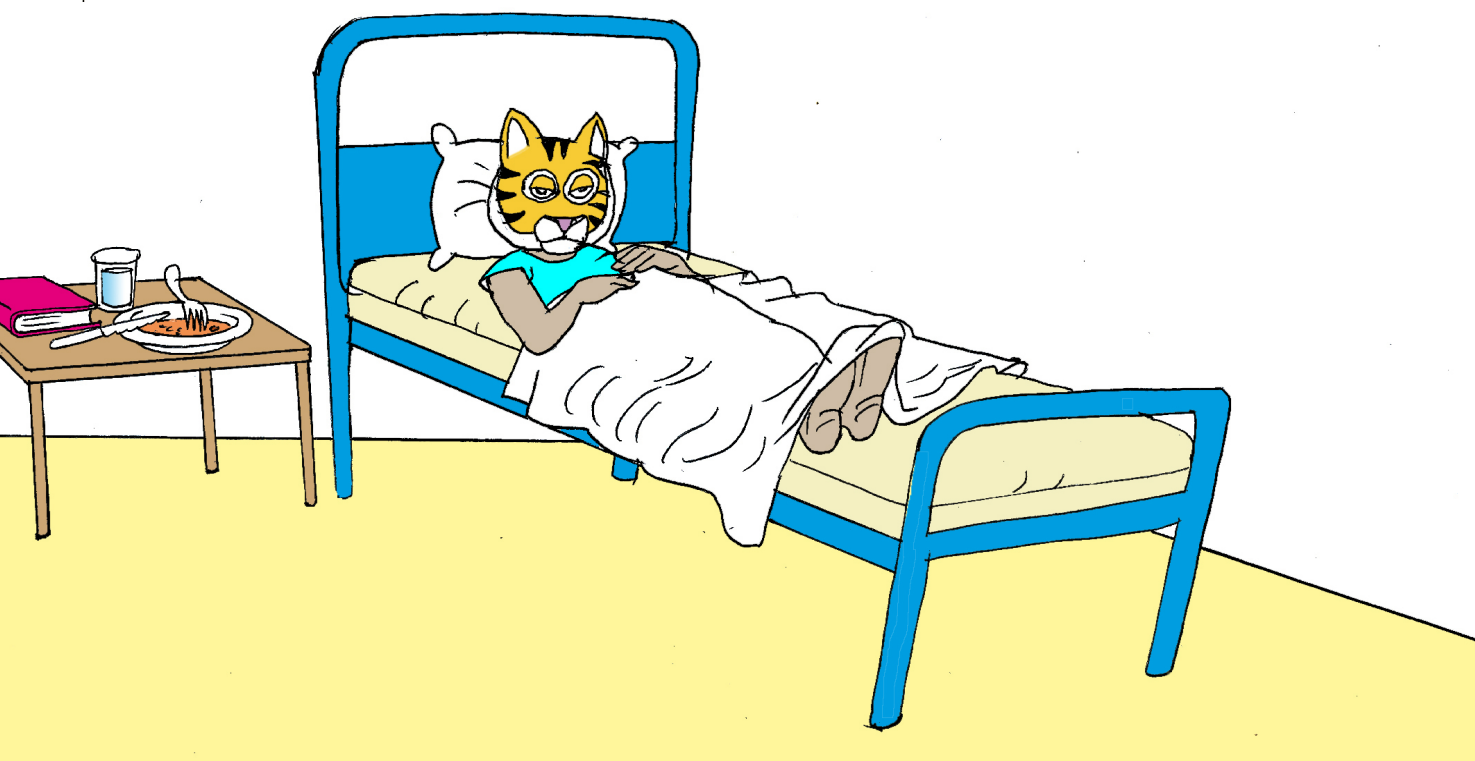
O wi'i mo kadi : « Ngartaa baawo-janngo,
mi tottit maa rajo oo, kibbito-don to
doktoor Njawdi.

Yerel ina jogii mboros ñawu nguu e
ɓanndu mum.

Ñawu nguu woni ko e jofe hee, ko ɗuum
rajo oo holliri.

Tuute ɗee ina mbaɗi bikkon rafi ɗoyru,
ko ñawu ndaaboowu.

Maa mi hokku mo lekki, kono o joñete
bannge hade makko raabde heddiibe bee.
So o raabii be, ñawu nguu saroto e wuro
ngoo fof. »

Yerel fotaani renndeede kaas walla bool ñaamde, walla leeso dɔo e balde sappo e joyi.

Neene Cewngu aanii, o anndaano ñawu nguu ina wondi e bonannde fotnde nii !
Wi'aa yo Yerel seernde to mbalndi, jargol e ñaamde fof.

Kala ko o ñaamrata, maa dɔm lawy'iree wordesawel e ndiyam mbawñudam.

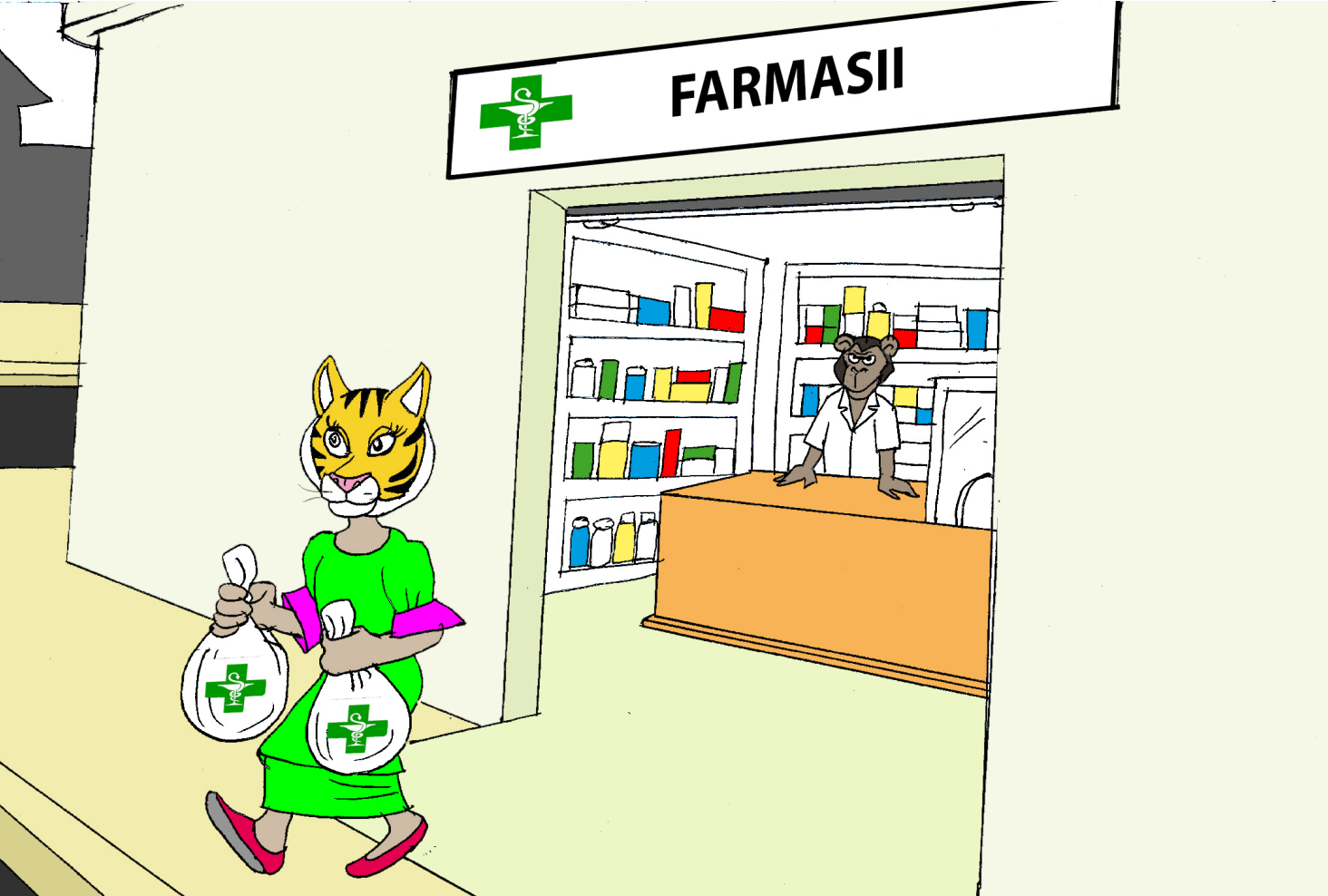
Ko ndiyam nguldɔm dɔm warata bikkon ñabbu kon.

Suudu makko ina foti labbineede, kenorde
dee ngudditee mbele naange naata,
wara mborosaaji dii.

Doktoor Njawdi winndani Yerel podde
de o foti yettude.

Maa be ndewindo Yerel laabi laabi, haa
wona hitaande, ebe yeewtoo banndu mum.
Maa be ndew e mum haa be ngitta bikkon
ñabbu kon fof.

Jooni, Yerel safriima haa nattii dojjude,
ledde o tottaa dee ina cafra mo.

Abuu Cewngu, mawniiko, nawata mo
lopitaal, so Neene Cewngu ronkii yahde.
Ayse Cewngu yahii farmasii beydoyde
ledde safaara dee.

Yerel ina ñaama e bool mum, kañum tan.
Omo yeewaa seeda, kono omo anndi dum
booyataa, ko maa o muña.

So o sellii, maa o wadtu renndude e yimbe
lahal.

Baaba Cewngu ummiima Bame, ari
laaroyde Yerel.

O wadani biyum Yerel suudu hesuru.
Yerel nattii janngoyde lekkol, ko o joñaado,
sabu hulde woto o raabde wodbe.
Yerel ina yeewaa, o alaa hay mo o rewtodii
jannde makko ndee.
So o udditii kayee makko oo, o janngii seeda
tan, o udda kadi.
Nde o yari ndee ledde dee, bikkon ñabbu
kon fof mbaati, o samori, o ruttii lekkol.
Hankadi, Yerel wontaa raabtude hay gooto.

Yerel joñaama lebbi keewdi.

Mawniiko debbo, Ayse, wuppiratnoo comci makko dii ko wordesawel.

Ayse wadatnoo ko booleeje Yerel fof bannge, omo de lawyira ndiyam nguldam. Ko kanko kadi paasiratnoo comci dii feer guldo.

Dum muusiino no feewi, kono Yerel samorii.

Jooni Yerel dañtii banndu, omo ñaama no moyyi.

Yerel ina yara kosam ko heewi.

Yimbe galle oo, e sehilaabe mum bee fof ina pijda e mum.

Sukaabe bee nattii hulde ñawu makko nguu.

Nde o ruttii lekkol, fof'en njabbii mo, ngummii ina njala.

Madam makko, Neene Wiige, doftii mo to biro Nooroo, dirikteer oo.

Nde o yottii e kalaas hee, giy'iraabe makko
bee ngoni e fobbande mo.

Yerel wi'i o heppiino artude e kalaas hee.
So futbol wadii, ko kanko wonata gool oo.
Yerel ina mawnira no moy'yi, omo softina
banndu makko.

Sehilaabe makko kulle ladde dee fof ina
pobbana mo. réussir

Yerel Cewngu anndii cuudi udditte, cerdi naange ina naata.

Henndu yonndu ina foti naatirde e kenorɗe ɗee.

Suudu fotaani faaɗɗe, kulle keewɗe ina ndennda leeso wooto.

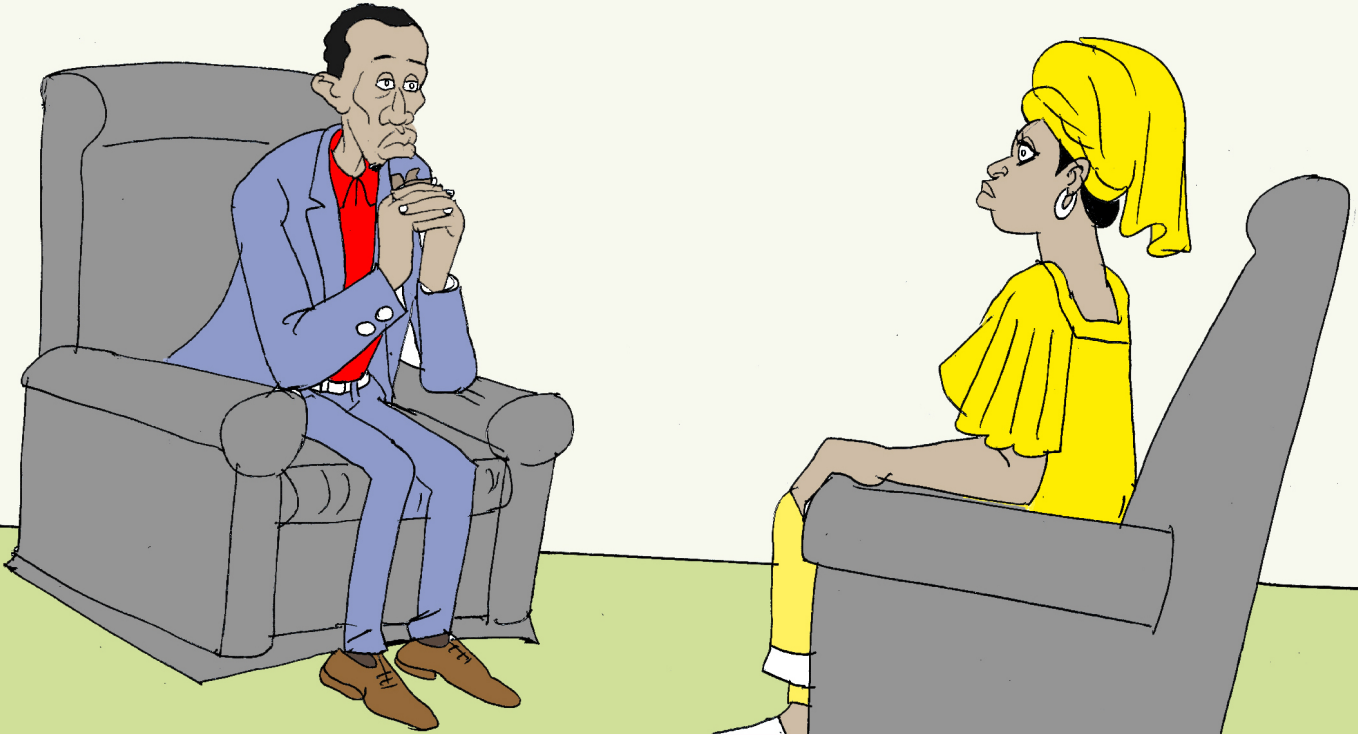
Hanti kam, Yerel renndat e kulle godɗe ɗee, ina ngottodoo, ina kirtodoo.

Omo weltii e Neene Cewngu, Abuu, Ayse, Baaba Cewngu e sehilaabe mum bee kadi.

NAAMNE ƊEE :

1. Ñawu Yerel nguu, ko addi ngu ?
2. Mbele Yerel ina yahatnoo lekkol nde o ñawi ndee ?
3. Mbele Baaba Cewngu e Yerel'en koddi ?
4. Hol ko mbasiyoto-ɗaa nedɗo gondudo e ñawu Yerel nguu ?

Danngal 6ooyngal

Nde Ngaari ðannotoo ndee, tawi ina woni e hakkunde doole mum, alaa ko o wondi. Leydi ndi o yahi ndii, o wadi toon duubi joyi, o artaani.

Nde o hebori artude ndee, o winndu bataake, o neldi besngu makko.

A anndini ñalaande nde o anniyii artude, e sahaa oo kala.

Joom suudu makko, e biɓɓe bee fof puɗɗii haaldude e gartugol makko ngol.

Mustafaa, kodda oo, anndaa baaba mum.

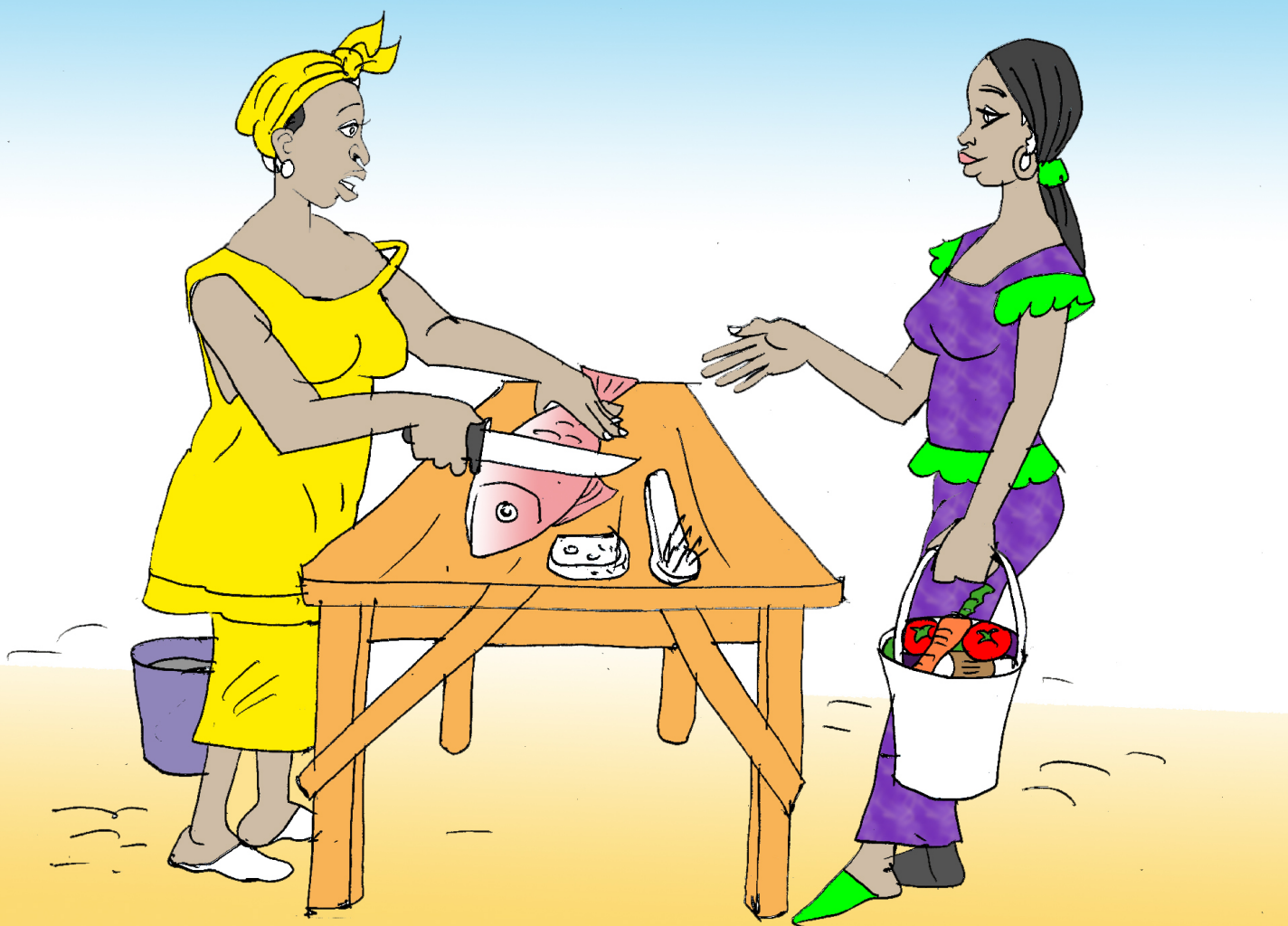
Pennda noon, ko baaba mum dānnii koo
joodii toon, welaani dūm.

Pennda noon janngata ko to iniwersitee too.

Mustafaa naatii lekkol rowane, nde dañi
ndee duubi jeegoom.

Ko e hitaande adanne nde Ngaari yahi
ndee tan, o neldi kaalis laabi dīdī.

Ko ndeen Raamata wayri hebde ko ummii e
Ngaari.

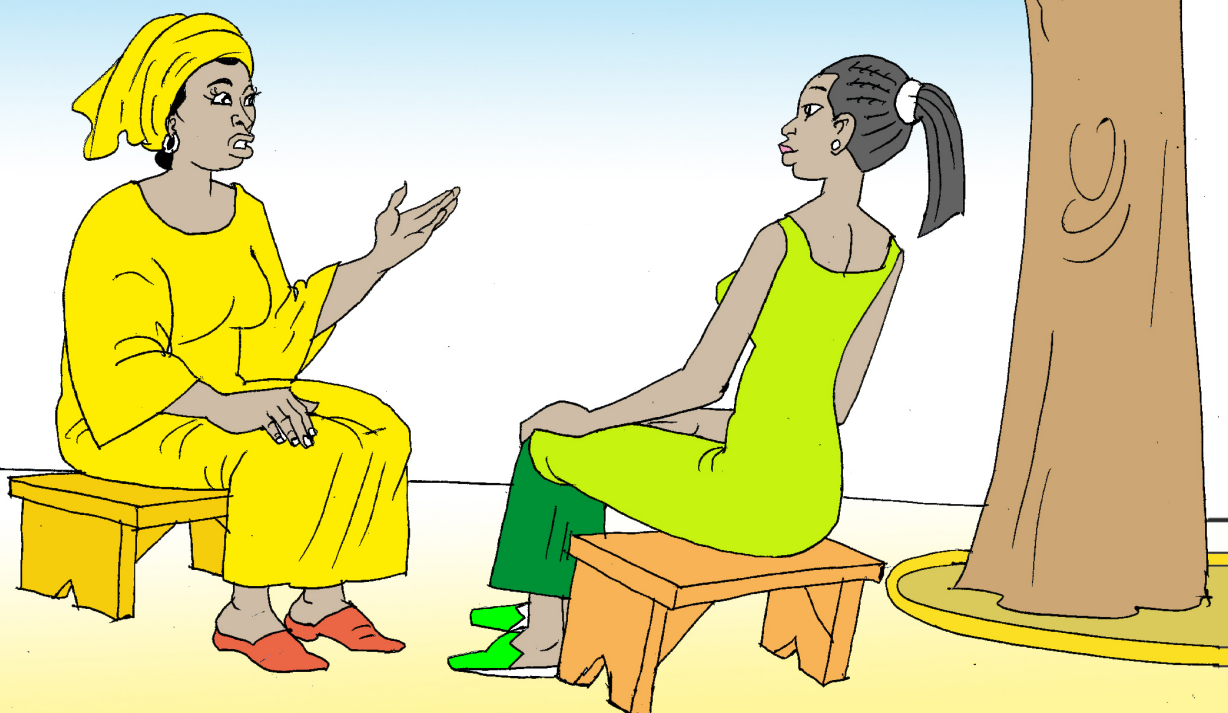
Ko duum addani Raamata yeeyde lidfi to
jehre Sanndaga Ndakaaru too.

Ko kaalis njeeygu nguu o jogorii galle oo,
gila joom galle makko dannii haa hannde.
Hannde noon, Raamata hebii bataake
ummoriido e Ngaari.

O janngii bataake oo laabi laabi,
miijo fof ina jola e bernde makko ndee.
Pennda yahii, yaltinoyi albom fotooje oo.
Omo yeewa do o wondunoo doo e neene
makko, e baaba makko, e miñiiko Mustafaa.

Baaba makko ummii ḍoo ko e duubi mum
capande tati e joyi, e cagataagal mum.
Neene mum wiyi ḍum: Baaba maa ko joom
doole wonnoo, hay gooto meedaa yawaade
mo!

Mustafaa ari subii foto wooto, o dogi
o holloyi neene makko to kaatane too.
Raamata yeewi foto ngoo, wiyi mo : « Doo,
tawi baaba maa ina heblanoo ḍannaade.
Ndeen, tawi a dañaama haa keɓ-ḍaa lebbi
ḍidi, ndeen foto ngoo ḍoo wadaa.

Danngal ngal ko bettunoongal, ngal heblanaaka, ko isin mabbe tan nawi mo. »
Pennda wi'i neene mum : « Ko hadnoo mo joodaade, o waasa yahde ? »

- Baaba maa yidnoo ko joodaade, kono ko teddinde liggeey makko tan saabinoo o yahi.

- Ko wadi noon, gila o yahi haa jooni o artaani, o neldaani ?

Raamata wi'i bidfo oo : « Alaa, baaba maa neldii laabi didi ! »

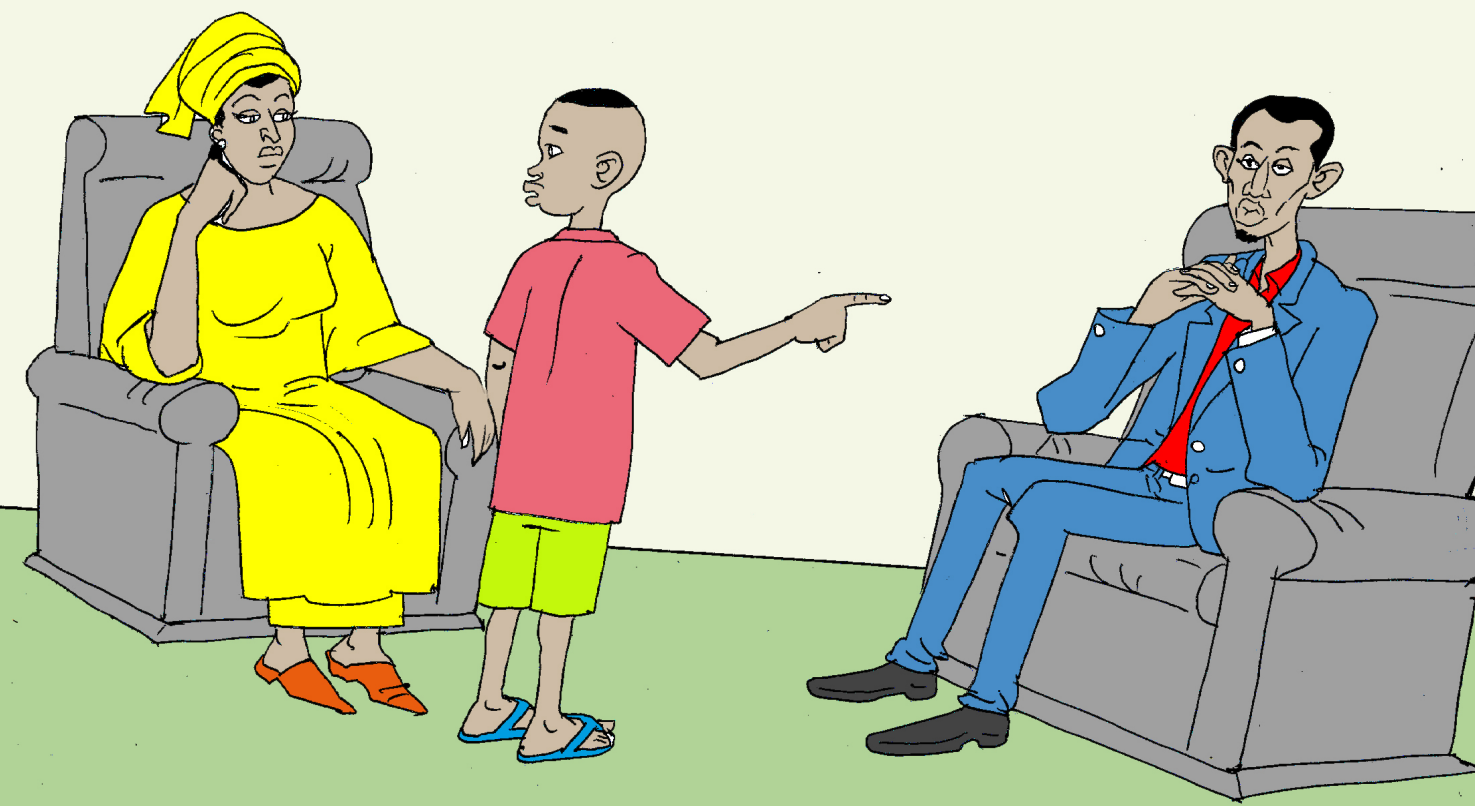
- Ndeen noon wayri, sabu o nelditaani gila ndeen. Mbar ko jam ?

Raamata fobbi hello, wi'i bidɔo oo :
« A duwantaako mi jam, baaba maa ina e
jam ! »

Pennda wi'i : « Ko miiɔo am tan wonnoo,
kono mi yi'ii ina njogori-ɗaa nii galle oo! »
Raamata wi'i : « Ngaccen kaan haala,
ndu'ano-ɗen baaba maa yo o artu e jam ! »

Feccere jamma Ngaari yottii galle, tawi
fof'en ɗaaniima.

Be njoodii haa woodi konngudo, Raamata
udditi, artiri junngo e hunduko : « Holi oo ? »
Sukaabe bee fof pindi, be ndogi, be ngari.

Raamata e Pennda kebtinaani Ngaari,
sabu fooyndam, tee omo waylii no feewi.
Weste jooddo no feewi o boornii ;
mido sikki ko ko tiidi o soodi mo.

Bagaas o addi oo ina heewi haa ko sofeer
taksi oo walli mo naatnude nder galle.
Yimbe galle bee mbismii Ngaari nder saal,
be ngonni e yeewtude.

Raamata ina yeewa gorko mum oo, oon ina
yeewa mo, haa booyi be njidi woyde.

Raamata ina woya, ina wi'a e bernde mum :
« Ngaari am jahnoodo oo artii ! »

Ngaari haalaani hay batte, so wonaa tan omo weltii, omo moosa, omo jala.

Raamata ina naamnoo mo hol to o wonnoo e hol ko o liggotonoo toon.

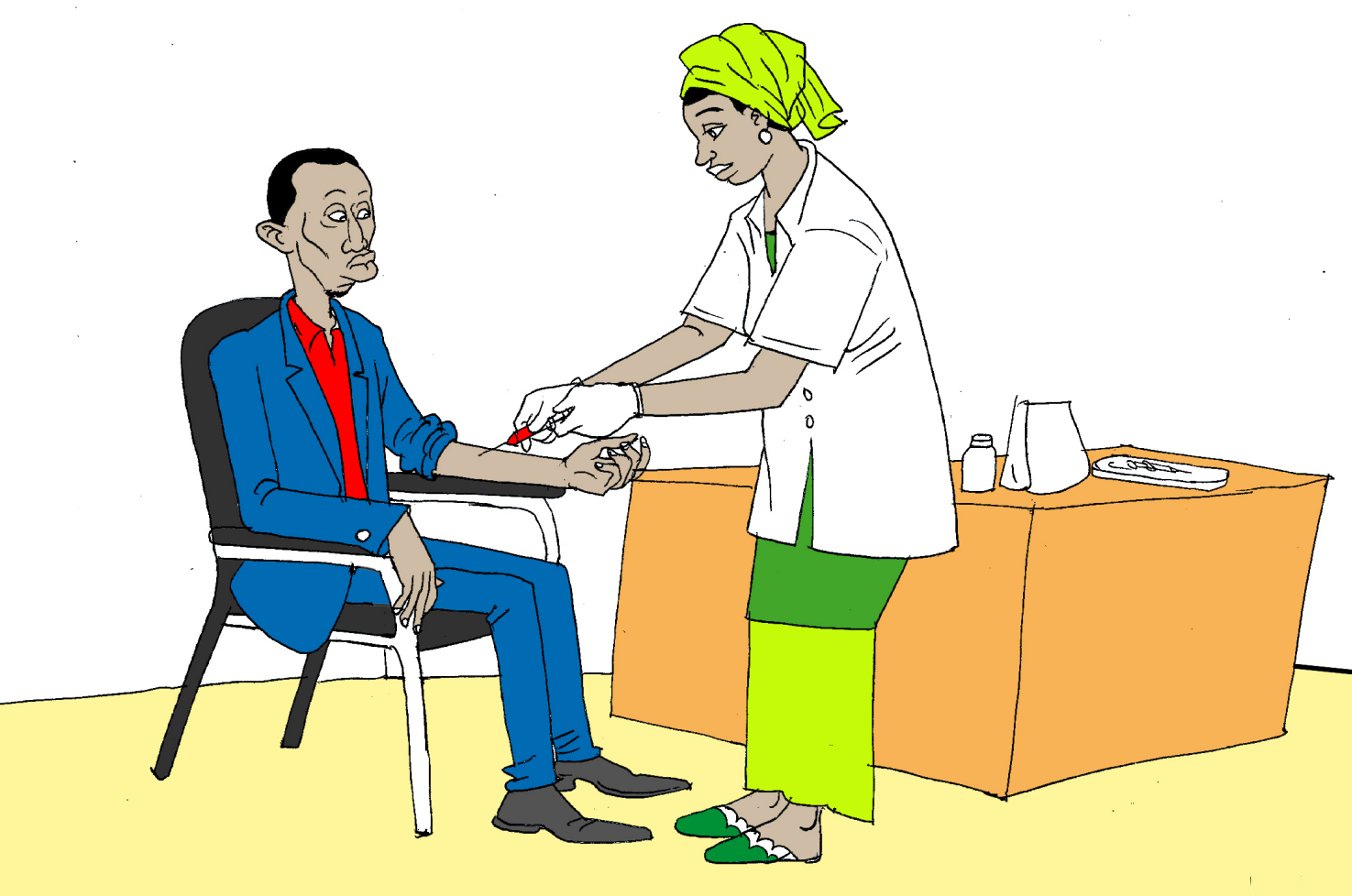
Nde weeti, Mustafaa, tokosel ngel dogi ari wi'i

Raamata : « Neene, hol nde baaba am ari ? »

Raamata wi'i ngel ko o kiirdo arde, tee tampere danngal ko ko jaggi mo no feewi.

Nde Pennda fini, neene makko hollondiri mo e baaba makko, o weltii heen no feewi.

Kono o wi'i neene makko : « Baaba am ko gasdo, to o wonnoo too welaani. »

Ko e dow duum, Pennda wi'i yo baaba mum
ar yaha lopitaal sabu omo nanndi e tampudo.
Ko nii woni be nawi baabiraado oo,
doktoor oo wiciti mo.

Doon e midi yonde, tawi o wadanaama ko
foti wadaneede koo fof.

Be mbi'aa yo be ngartu doon e balde nayi,
o yeewtee.

Oon sahaa noon, ko doktoor oo Ngaari
yiidata, o winndana dum ledde godde so
tawii o seboraani.

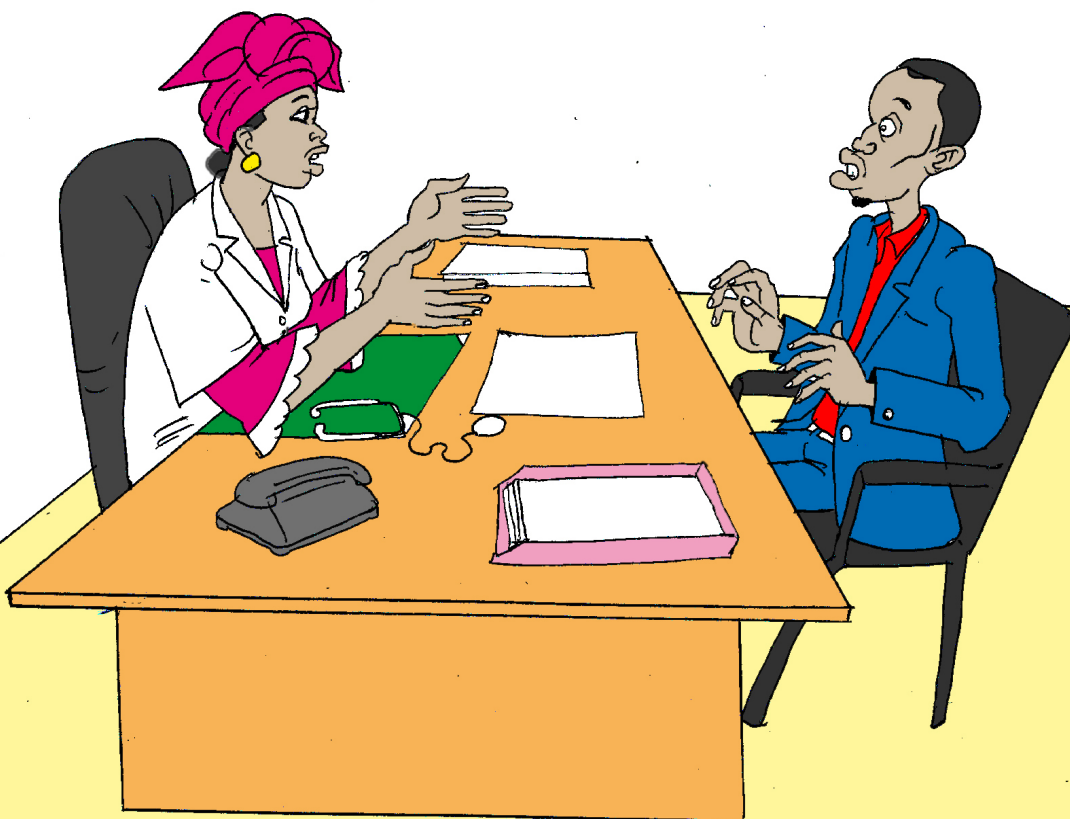
Ñande ḍum yonti, Ngaari yahdi e Pennda e
yumma mum, 6e nduttii lopitaal.

Ñande heen, doktor oo wi'i Ngaari wonde
ko liggeey muusdo jaggi ḍum.

Doktor holliti mo wonde omo foti
fooftaade no moyyi, tee o yara ledde dee.

O fawi heen kadi wonde so o rewii jamirooje
dee maa o sebor no moyyi ko booyataa.

Besngu nguu fof yetti doktor kono o
holliti wonde ḍum jaraani sabu o wadi
tan ko gollal makko.

Doktoor oo wi'i, omo foti ñaamde no moyyi,
tee o yetta ledde dee, o waasa yejjitde.
Raamata wi'i maa be njaggiran Ngaari
haa sella.

Ko goonga, omo tampi kono omo tiidnii,
tee omo jogii jom.

Doktoor wi'i yo o rew ledde dee,
tan o yeewa.

Maa mi totte deftel binndangel ko moyyi
ñaamde, besngu maa janngora heen.

Yo be piɓ anniya tan, aan ne mballitaa be
e toppitagol ngol.

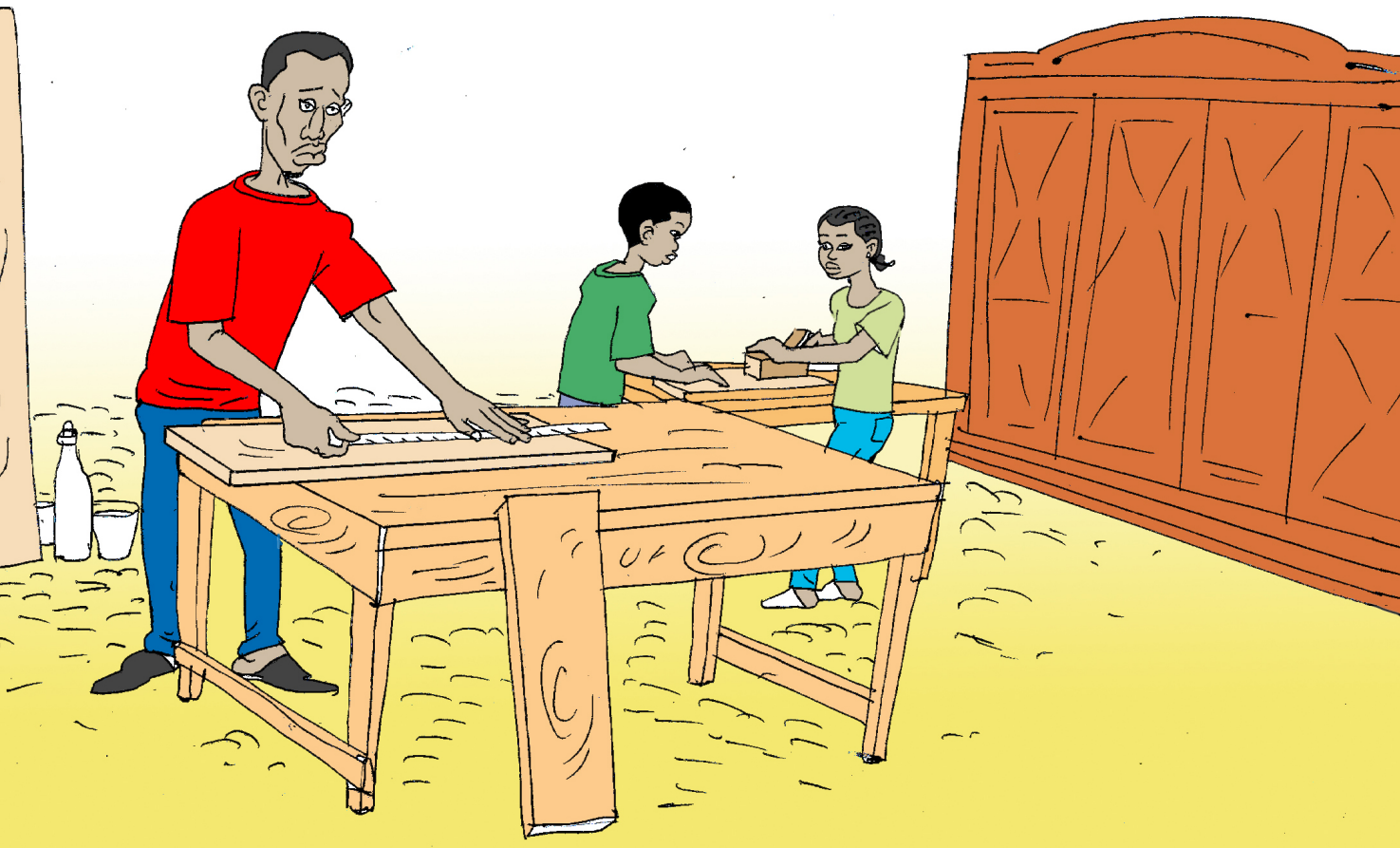
Balde ina benna, Ngaari ina golla ko
doktoor oo yamiri mo koo.

O fuddiima yiide jam e tampere
jaggunoonde mo haa fof'en kuli.

Sahaaji, omo yahndodoo e besngu makko,
tee omo softa heen.

Sahaa e sahaa kala, omo wirtoo nokkuuji di
o hebtinaani hakke ko o booyi e danngal.

Sukaabe makko ngona e jalde mo sabu
makko yejjitde won e mbeddaaji
di o anndunoo.

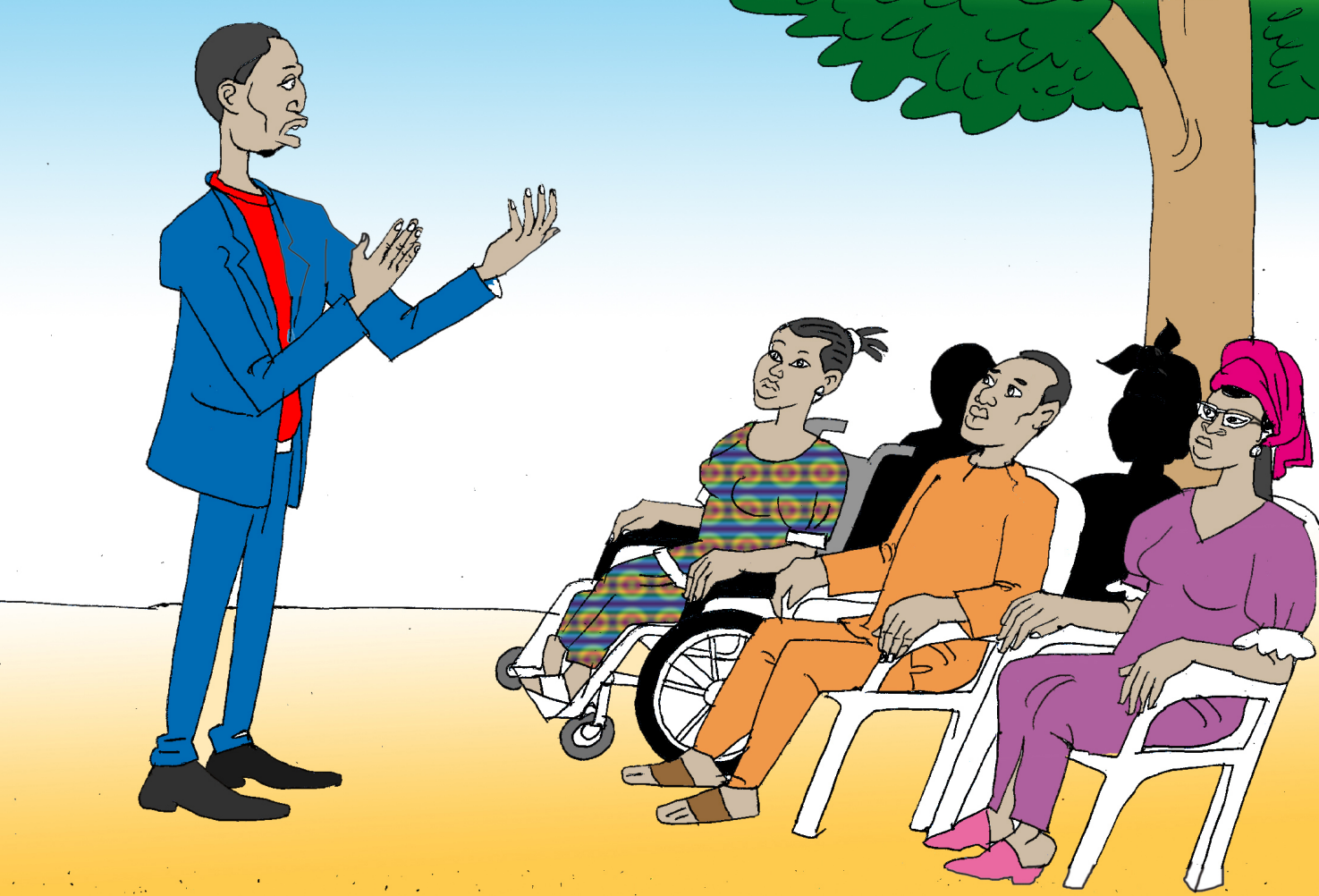

Ñaldi ina bura yahde, Ngaari ina seborā.
O tolniima dō nganndu-dāa o yidi ko etaade
yahde to attaliyee too, o bamta liggeey.
Joom suudu makko wi'i mo ina moy'yi, kono
yo o wad seese, o waasa tampinde banndu
makko.

Ko noon Ngaari doftorii wasiyaaji dī
doktoor oo e joom suudu makko totti dūm.
'Banndu mum ina artira seeda seeda,
haa booyi Ngaari wadti welde yiyde.
Koddayel ngel suusti mo, haa wattindi
woowi dūm, omo fijda e makko.

Ngaari fudditii wuurtude, bernde mum
beydii huccitde e aduna.

Ko nii woni, o udditi attaliyee minise e sara
galle makko, omo toon dawa subaka kala.
Haadaani doon tan, sabu o sosii fedde
findinoore sukaabe haa njoodoo e leydi hee.
O fuddorii ko e sukaabe tokosbe bee, omo
yeewtana be ko feewti e yidde leydi mum.
Nde o fuddotoo, heewbe njidaano arde
tawtoreede jeewte dee.
Kono e wattan fof, sukaabe leegal ngal
mbadti arde e jeewte hee.

Raamata, biɗɗo janngoowo doktoraagal
to iniwersitee too, ari ina wallita mo.
Yahii haa ko sukaabe leegal ngal mbattindi
yettitde jeewte ɗee ina mbada ɗe.
Jooni, ɗum yawtii boom leegal mu'en ngal
tan, ɗum sariima e leede godɗe ɗee.
Ɗeya too balɗe, wadii tele gooto garɗo e
leegal hee mbele omo yeewtida e Ngaari.
Sukaabe leegal ngal fof ngarii tawtoreede
yeewtere ndee.
Yeewtere ndee yalti e tele, yimbe njeeɓi
ɗum, teleeji godɗi ngari yeewde Ngaari.

Heewbe beydiima yaajnude ganndal mu'en
e ko faati e joodaade e leydi mum, bamta ndi.
Yimbe bee beydii softude e feewnude
nokku mumen, be njabi joodaade e leydi
mabbe, be liggoo.

Hay yidnoobe yahde bannge goddo mbattini
ko joodaade liggii e nder gure mu'en.

Ngaari ruttiima to doktoor oo too,
yetti dum e ko oon safri dum koo.

Ngaari hollitii mo ko waabe no makko
nii njari yetteede.

Wadi sahaa, Ngaari joodii, ina yeewtida e besngu mum.

Woodi suka debbo naatdo, tan Ngaari wulli : « Hayyoo sehil am ! »

Ndeke, naatdo oo e Ngaari ndenndunoo liggeey.

Caggal nde o salminaa haa sadi joofi, o addanaa ndiyam, o yari.

Ngaari woni e naamnondirde e makko sehilaabe.

Suka debbo oo haalani mo no ɓe ngoori
toon kala.

Doon e doon, o yaltini kaayitol banke,
o toti ɗum Ngaari.

Ndeke ko isin to Ngaari liggotonoo too
neldi ɗum kaayitol ngol.

Ngaari weltii heen, wi'i ko sukaabe
muudum ɓee adotoo soodande heen
ordinateer.

Sukaabe ɓee ne ngoni e welkude,
ina ndiwndiwna.

No janngo e mum nii, ndeen ɓe pinii,
Ngaari yahdi e sukaaɓe mum
e joom suudu mum.
Caggal nde o tiroyii kaalis oo haa o hebi,
ɓe njahii e bitik mawɗo.
Be tawii toon ordinateeruuji baɗɗi
faayiida, moyyi, tee joodɗi.
Ngaari soodani ɓe mo hono mum alaa,
sukaabe ɓee njaggondiri kees ordinateer
oo no moyyi.

Sukaabe bee ina keppa ko njettotoo haa
be kuɓɓa ordinateer oo.

Ndeen be naatii galle tan, sukaabe bee
ngoni e tampinde baaba mabbe naamne.

Ko e dow duum o yaltini ordinateer oo,
fof'en ngullidi, galle wonti diiraango wooto.

O wi'i yo be kuutoro ordinateer oo,
be beyda jande mabbe.

Duum maa saabo be ndaña wune,
be ndaña doo liggeey, be mbaasa yaltude
leydi ndii.

NAAMNE DEE :

1. Hol do Ngaari wonnoo e sahaaji
jawtudi dii ?
2. Hol doftudo Ngaari faade to lopitaal ?
3. Hol ko wadi haa Ngaari danti doole,
haa darni attaliyee minise ?
4. Hol miiɗo mon e no Ngaari
toppitortoo besngu mum nguu nii ?

Wuro Falto e Wuro Safro

Meedii woodde gure didi kucondirde,
ngoo ina wi'ee Falto, ngoya ina wi'ee Safro.
Hodbe bee Falto, do taw-daa be fof,
ebe ngetoo wadde ko hadata be ñawde.
Hodbe bee Safro, do taw-daa be fof,
ebe dabba lekki no be cafrorii.

Ñande wootere, joom wuro Safro fotti e joom
wuro Falto, o wi'i dum : « Safro, cellaa! »
Joom wuro Falto, hebbitii, wi'i dum :
« Falto, cellaa! »

Joom wuro Safro wi'i joom wuro Falto :
« Aywoo, ar mbaɗen cokki ! »

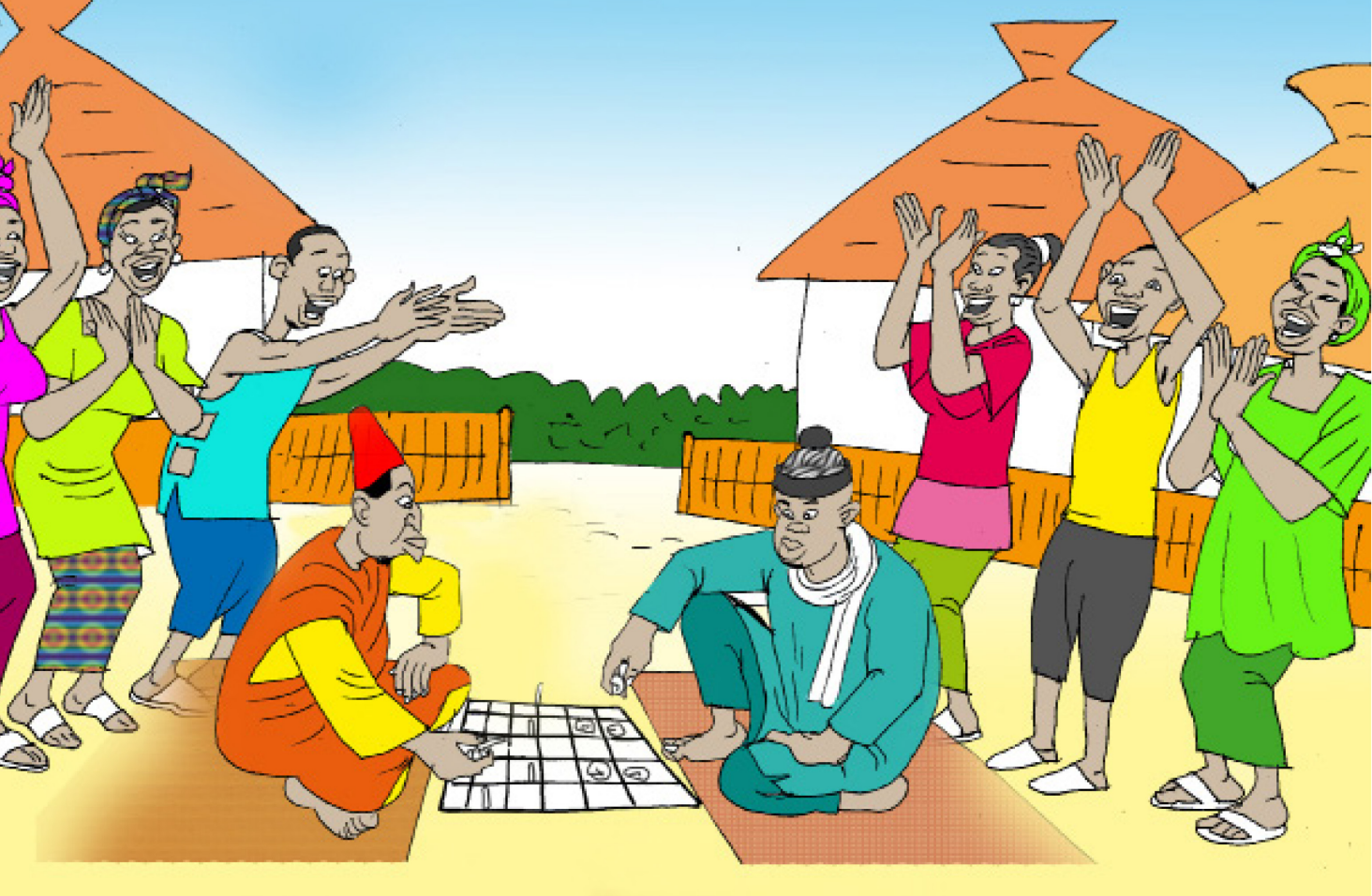
Falto ñibi cokki ledde, Safro addii cokki
kaayɛ, be puɗɗii sokkaade.

Gooto e mabbe kala, yimbe wuro mum
ngari, ndarii caggal mum, ina nduñca.

Joom wuro Falto yetti cokka leggal wadi
e wullo, wi'i : « Faltaade buri safraade ! »
Faltonaabe pobbani joom wuro mumen oo.

Joom wuro Safro yetti haayre, wadi e
wullo, wi'i : « Safraade buri faltaade ! »

Safronaabe luuki haa dow, be ngoni
e fobbande joom wuro mumen.

Joom wuro Falto yettiti cokka leggal ngodba, wi'i : « Ndeento-dén ñawu! »
Wonbe caggal mum bee fof ndenti ina luuka, ina ndiwa.
Joom wuro Safro yettiti haayre wodnde, wi'i : « Mo cafru-mi fof sella! »
Safronaabe ndenti kadi, ngoni e fobbude e amde. Falto yettiti konngol, wi'i dum :
« Kala ñemtindo mi, yaawataa ñawde ! »
Faltonaabe ndenti kadi ina cuuta juude dow, ina luuka.

Wondunoobe bee e Safro, yetti dum,
be ndoondii dum, njahi ina dum njima,
be mbi'i ko kanko hawi.

Falto wi'i Safro : « Mo-wuuri, yo en kawrit
doo kadi ! »

Safro wi'i dum : « Maa mi beydu ledde
am. »

Falto wi'i yimbe wuro mum : « Woto tikkee,
paden haa mo-wuuri, maa en beydu peeje
paltagol ! »

Hakkunde Faltonaabe e Safronaabe,
hol mo burata sellube, mo-wuuri ?

Nde Safro e yimbe mum kooti wuro,
be naati ladde, ebe dɔbba kaakooli e dadi.
Be mbaɗi suudu huɗo mawndu,
hedde ladde hee.
Caggal duum, be moofti leɗɗe maɓɓe
fof e nder suudu mawndu nduu.
Suudu huɗo nduu heewi tep leɗɗe,
Safronaabe fof mbeltii.
Kikiide oo, be mbaɗi welnere mawnde,
be mbaali yimde e amde haa gite laabi.

Tawi oon sahaa, to wuro Falto, yimbe bee ebe ina peewja no be ndeentorii ñawu.

Booyaani tan, be mbinndi deftere hawridinnde peeje paltagol ñawu fof.

Joom wuro Falto nawi deftere ndee, nde muulaa, nde tottaa yimbe wuro mum fof.

Caggal duum, o mooftoyi deftere mawnde ndee do laabi.

Wuro Falto woni e janngude deftere ndee, ina rewa wasiyaaji dii, ñawu wodditii dumen.

Nde dūm woni lebbi sappo e dīdī, hitaande timmi, Safro e Falto poti hawritde kadi.

Ngol kadi, gooto kala ina ardi e yimbe mum, ɓe ndarii, ɓe kuccondiri.

Safro fiytii becce wi'i dūm : « Ledde cafrooje dee fof ko miin jogii ! »

Safronaabe luuki : « Minen njogii dūm, minen njogii dūm! »

Falto yetti konngol wi'i : « A tinii deftere nde Faltonaabe mbinndi ndee e deentagol ñawu ? »

Booyani tan woodi garɗo, ina leppi cebek warñeende : « Suudu men ledde nduu sumii ! »

Safro ummii yahdi e yimbe mum,
be ndogi, be nduttii wuro mabbe.
Nde be njettii, be tawi suudu hudo nduu
sumii haa royti, wonti ndoondi.
Hudo ladde koo sumi, hubbi suudu hudo
ndu ledde dee ngonnoo nduu.
Nde yimbe bee ngari ndee, be tawi suudu
nduu wontii ndoondi boldi.
Safronaabe kebi cadeele e mette mawde.

Nde Falto tini ko wadi koo, yahdi e yimbe mum laaroyde Safronaabe bee.

Nde be njettii, Falto yetti konngol e innde yimbe wuro mum, wi'i dumen : « Yo Alla hoytin cadeele ! »

Nde o gasni, o totti Safro mballitaari Faltonaabe.

Joom wuro Safro haftodi e sekre, wi'i mo : « Minen Safronaabe min yettataa sadak ! »

Joom wuro Falto e yimbe mum, haala kaa betti dumen.

Falto etii wadde maslahaa haa sawti, joom wuro Safro salii haa yoori.

O etii haa tampi, Safro salii, wi'i yettataa ballal ngal Falto addi ngal.

Falto e yimbe mum ndaani heen gacce no feewi, be kooti wuro mabbe.

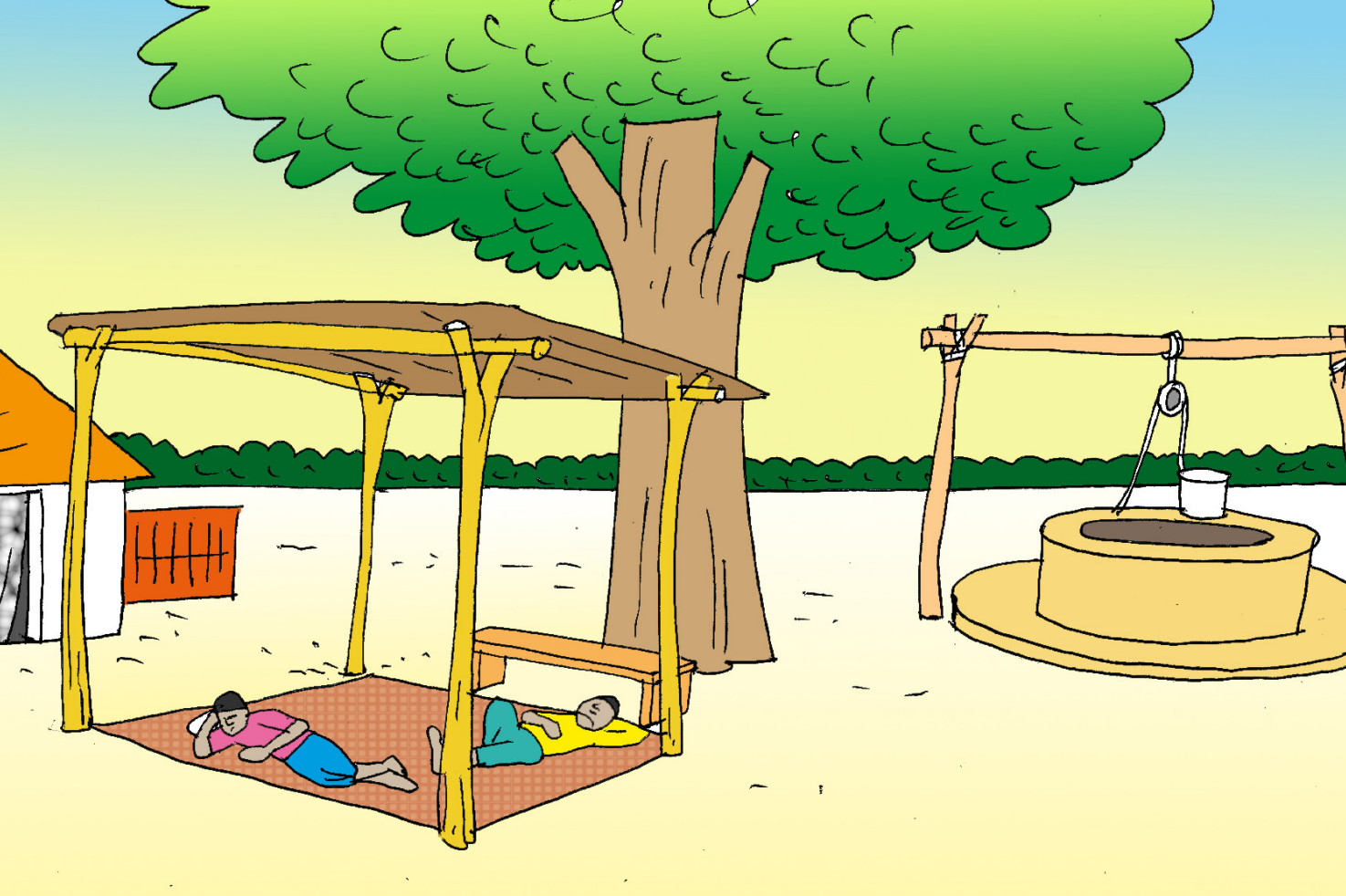
Ko duum wadi Safronaabe e Faltonaabe mbaawraani haa jooni.

Faltonaabe e Safronaabe, gooto kala jaggi hoore mum e oya.

Nde ɓe njoodtii hitaande, yimɓe wuro
Safro fof ñawi, lelii, ɓe kortii wadde hay
golle goote.
Gese mabbe keewde ndonkaa remeede e
ndunngu hee.
Hudo koo mawni, fa'i dow, alaa gawri
mawni doon.
Sukaabe heewɓe njanngoyaani sabu
ñabbuuji, mawɓe fof lelii ina ngoytoo.
So jamma arii, wooda e yimɓe Safro
ummiibe kodoya bannge goddo.

To wuro Falto too, yimbe bee fof ebe
ngondi e softeende e cellal.
Gese mabbe njeñi, be ndaño yaakaare
gawri, gerte, basi e gede godde fof.
Yimbe bee ngondi e cellal, weltaare e
semmbe, ebe njoodoo e batuuji,
ebe njeewta.
Sukaabe bee ina pija, ina njala,
ina njanngoya, ina ngarta.
Sagataabe bee ina piya lammaaji,
ebe cippira e wodbe, ebe liba.
Yimbe Falto mbinnditii deftere wodnde,
e nafoore Paltagol wi'eteende :
'Boortaade hade maa sumreede.

Goram, wuro Safro, ko yimbe seeda kodi
doon jooni.

‘Bee njahi dabboyde ñawndudo dumen,
bee ina ñawi, ina lelii.

Hay joom wuro Safro, natti waawde hay
batte, kanko ko o ñawdo, ina lelii.

‘Dadi, haako, baaji kahi, e gede godde,
fof Joom wuro Safro yettii.

Mbuuwri e kurujuru keewi e mbeddaaji
wuro Safro, diyye tudi, bowdi keewi.

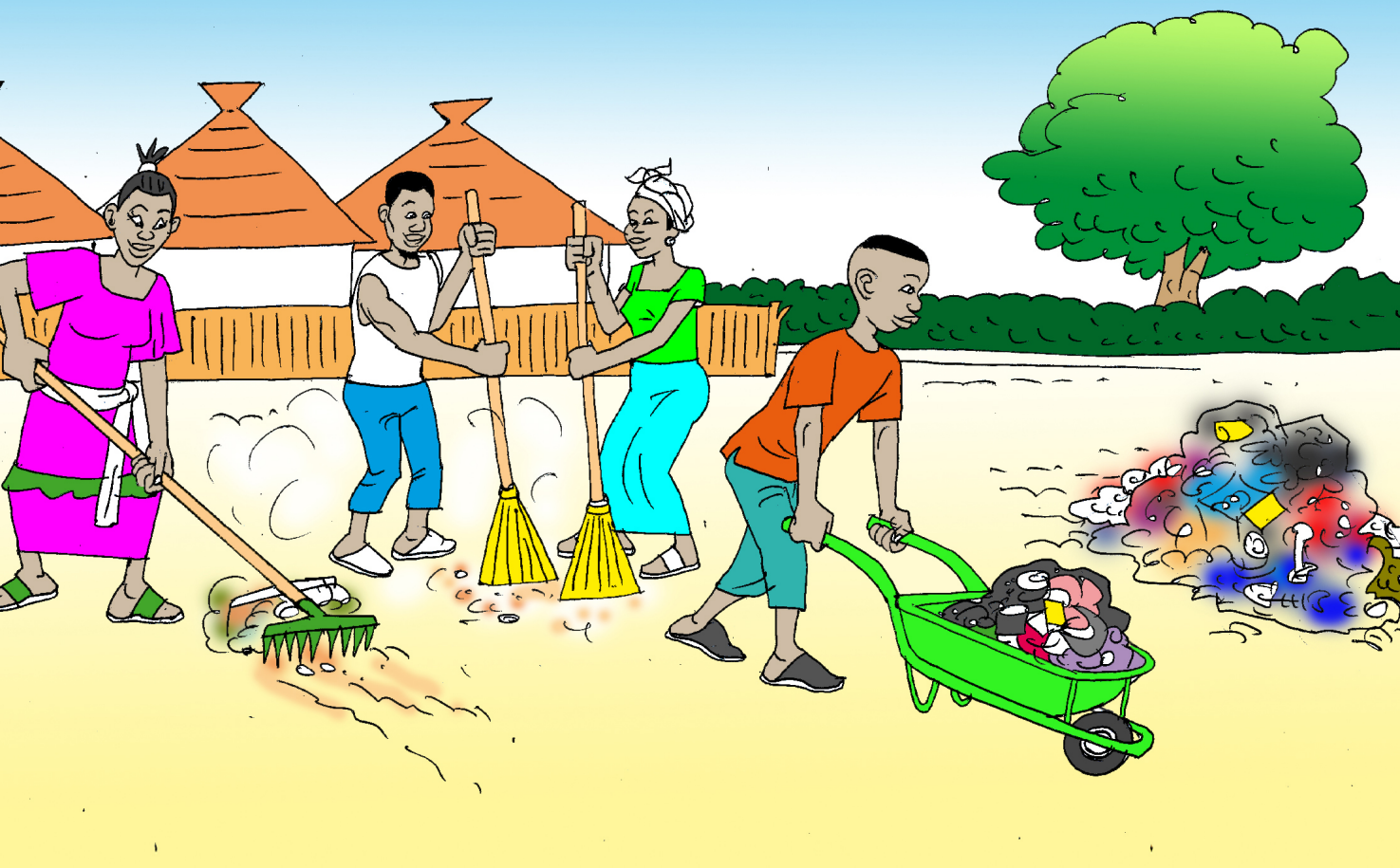
Joom wuro Falto noddɗi batu to hakkunde wuro too.

Fof'en ngari, nootii Falto, o yetti konngol wi'i : « Kala ko yonti, yontii ! »

O wi'i dumen : « On nji'ii cadeele jande dee e koreeji men Safronaabe bee.

Woodi gummiido, wi'i : « Wuro Safro, wontii gente, neddo heddaaki doon hannde ! »

Godɗo yetti konngol wi'i : « Midɗo dumen yurmaa, sabu hay gooto sellaani doon ! »

Joom wuro Falto wi'i dumen : « Njidnoo-mi ko njahden, mballoyen yimbe wuro Safro. » Gooto fof rokkiri miiho mum, fof'en njahdi e miiho joom wuro Falto ngoo. Yimbe bee nanondiri e ko foti adaade wadeede to wuro Safro too, wi'aa, ko laabal. Yimbe wuro Falto yetti kabirde mumen, be ñalloyi wuro Safro, mi ñalli fittude. Nde hiiroyta, tawi wuro Safro laabii cer, alaa ni hay tuundi ngootiri, walla ndiyam tuddam.

Saare bowdi ummii wuro Safro, diwi dabbboyi
wuro wodngo, tunwungo, hodoyi toon.

Wuro Safro wuurti, sabu jooni engo laabi,
engo weeytii.

Booyaani tan joom wuro Safro selli, yalti,
yiyi wuro mum ngoo engo neyba.

Bernde makko buubi, o fottitini yimbe
heddinoobe doon bee fof, o haaldi e mabbe.

O labndii be hol mo labbini wuro ngoo,
be mbi'i mo ko Faltonaabe.

O wi'i be : « Falto e yimbe mum be ndiiwno-
den arde labbina wuro men,
ko dum gacce ! »

Safronaabe kaaldi haa be nanondiri e ko be poti wadde koo. Noon tan, Safro yahdi e yimbe mum haa be njettii e damal wuro Falto, o neli neddo, tintinoowo.

Nelaado oo yahi to joom wuro Falto wi'i dum : « Ko joom wuro Safro neli mi. »

Joom wuro Falto e yimbe mum, kala yeeddo goddo oo, haawee.

Nelaado oo wi'i mo : « Omo ma fadi, aan e yimbe wuro maa, Boggal Aadi ! »

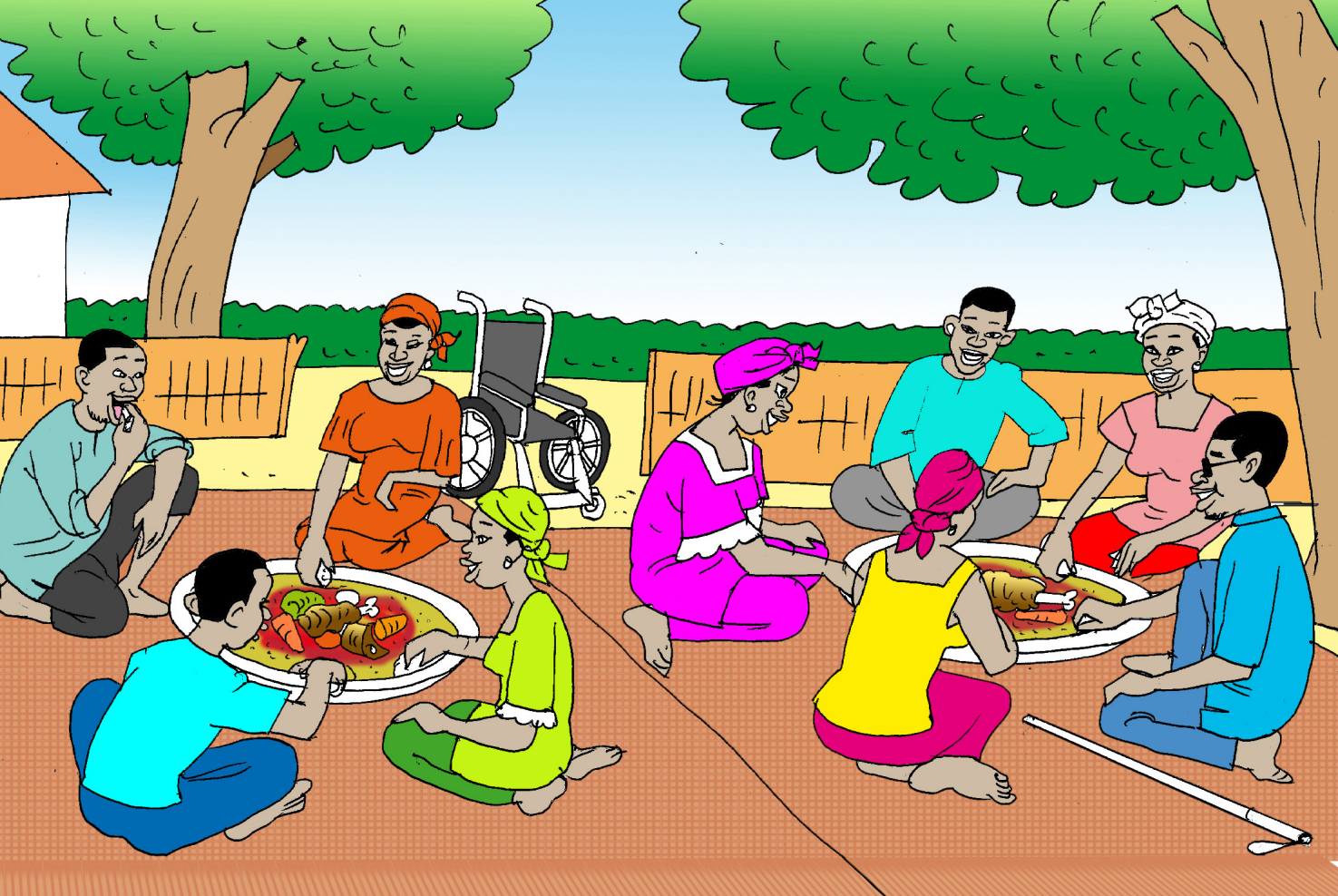
Nde joom wuro Falto yahi haa yi'i Safro,
o hebtinaani dūm sabu no naywiri nii.
‘Be calmondiri haa joofi, Safro wi'i dūm :
« Accan am hakke, ko mbadno-maa-mi
koo. »

Joom wuro Falto jaabtii dūm : « Mi yaafimaa
ma e bernde buubnde reyum ! »

Safronaabe mbi'i : « Wuro amen ko
siccunoongo, diyfe tudde e bowdi keewdi
njaltii doon.

Laab-labbinal ngal mbad-don doon ngal,
ko kamngal sellini Safronaabe fof !

Nguli banndu, muuso reedu, deedi dogatdi,
e buubi, fof ngummiima wuro amen jooni. »

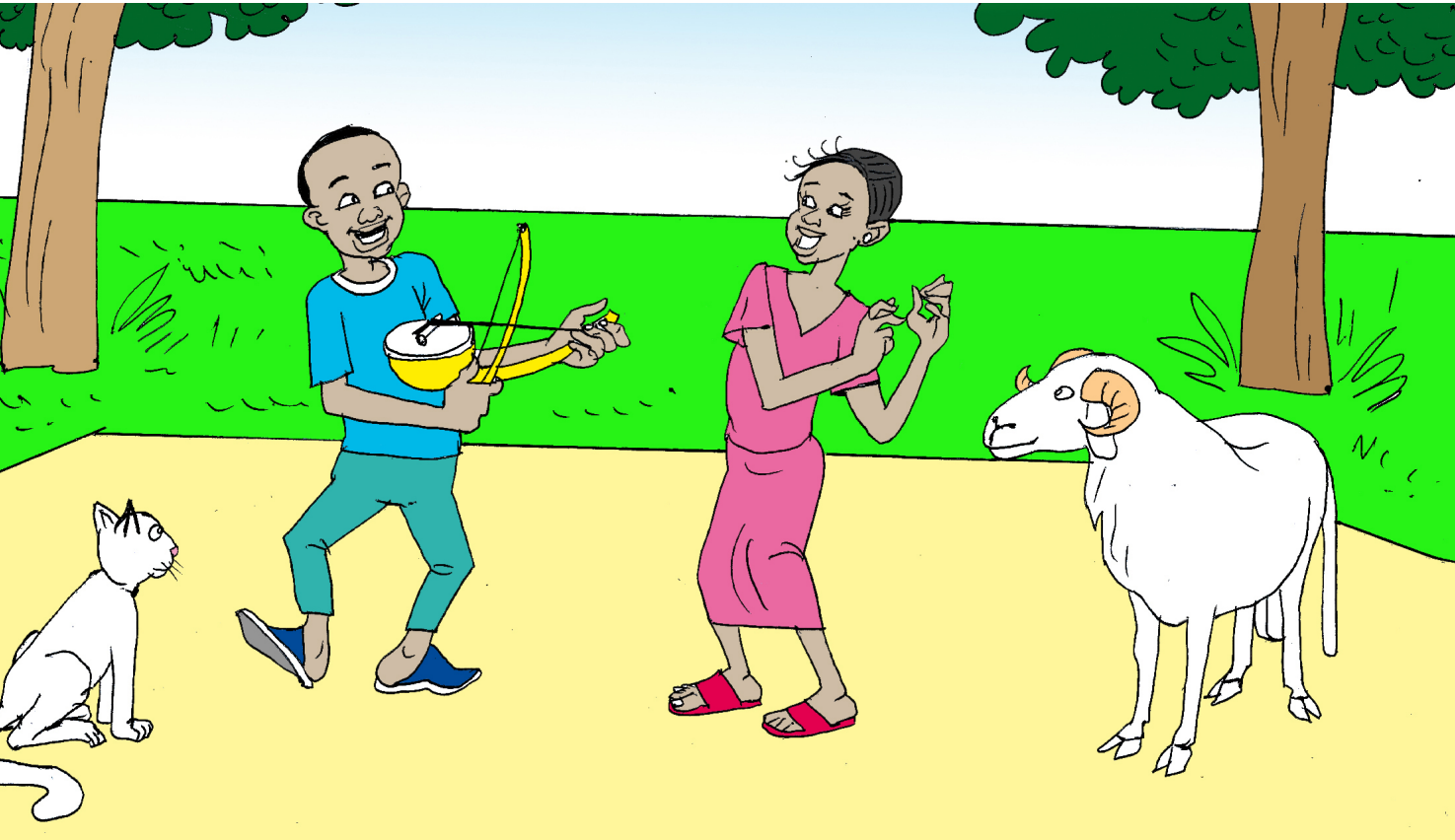
Faltonaabe ndefani Safronaabe, nawani
dumen, be ñaami haa be kaari.
Nde be ñaami haa be ngasni, be ndefanaa
ataaya belɗo, gondudo e naanaa.
Joom wuro Safro e yimbe mum njari e
ataaya hee haa be njonaa, be lelii, be pooftii.
Noon tan, joom wuro Safro hucciti e dental
ngal fof, wi'i : « Mi wadii Falto gardiido ! »
Colli gonnoodi e dow 'Boggal Aadi ngoni
e yimdude.
Dental ngal fof weltii, ebe moosa, ebe
njalda, gooto kala ina salmina godɗo oo.

Nanondiral haakkunde gure Falto e Safto
 beydii yajjitde cellal e leydi hee fof.
 Suka e mawɗo, debbo e gorko, fof beydiima
 softande janɗe e golle.
 Dañal ndema kaa beydii, nguura oo yoni,
 fof'en ina ñaama haa kaara.
 Sukaabe bee ndaani wune mawɗo e janɗe
 hee, jinnaabe bee mbeltii, be mbeltini
 sukaabe bee.
 Leydi ndii daani wune e coftal balli, sabu ko
 kamen nawi araaraay lamma badnoodo to
 Niiseer too.
 Woto en njejjit abadaa, jidɗo sellude,
 yo jaɓ wonde : faltaade buri saftaade !

NAAMNE DEE :

1. Hol no gure diɗi dee mbiyetee ?
2. Hol e majje waɗi yimbe ñawnoobe bee ?
3. Wuro ngo yimbe maggo ñawnoo
ngoo, ko ñawni be ?
4. Hol miiɗo mon e no nedɗo foti
waɗde, so o yiɗaa ñawde ?

Ngoone ko ñaasaado

Ngoone e Maateeru ina pijatnoo gada wuro.
Maateeru addi ñaañooru mum yoodndu,
holli ndu Ngoone, wi'i ko kaaw mum
soodani dum ndu.

Ngoone wi'i dum, miin ne mido jogii binngel
ledfal, maa mi addu ngel janngo pijiren.

Maateeru wi'i dum : « Wadde janngo maa
mi ñaañan binngel maa ledfal ngel. »

Ngoone ina jala, ina weltii, sehil makko
Ullundu ina yeewa cukalon pijatkon ina
njeewta kon.

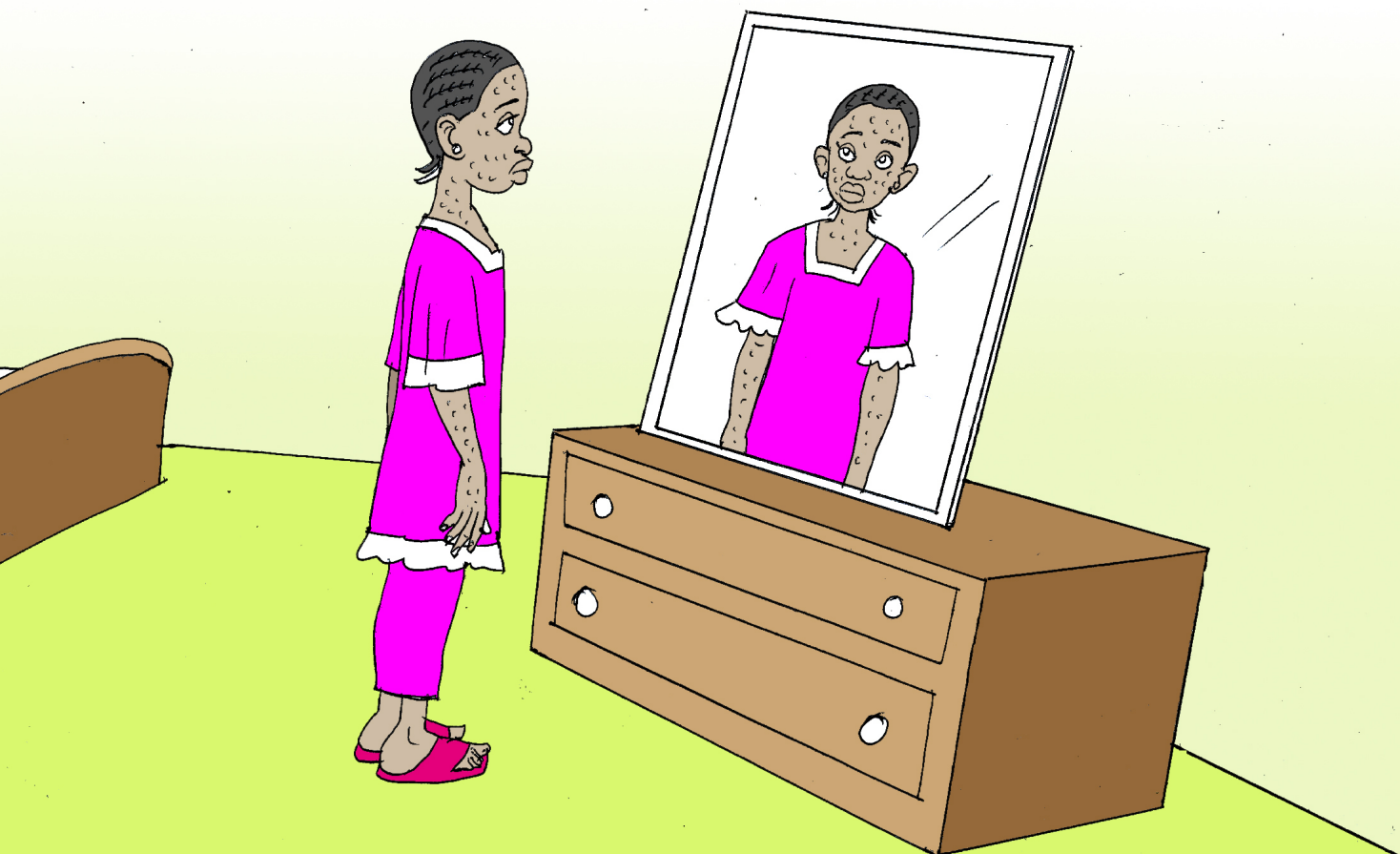
Haa seeda tan, Neene Kumba noddi
Ngoone, wi'i dum : « Ngoone kooten
noon. »

Ngoone jaabii : « Neene mi yidaa hootde
jooi noon, mi fijdat e Maateeru seeda ! »

- Maa a artu, accu haa janngo pijdaa e
sehil maa.

Ngoone noon, bernde ina yoogi, wi'i
Maateeru : « Wadde mi yahii haa janngo. »

- Eyyoo, haa janngo, Ngoone, mbaasaa
yejjit addorde binngel maa ledal ngel
noon !

Ngoone tikki no feewi noon, ko foti hootde
koo, kono tan yahi, yahdi e neene mum.
Nde be kooti ndee, o lootii, o hirtii, neene
makko leloyi mo.

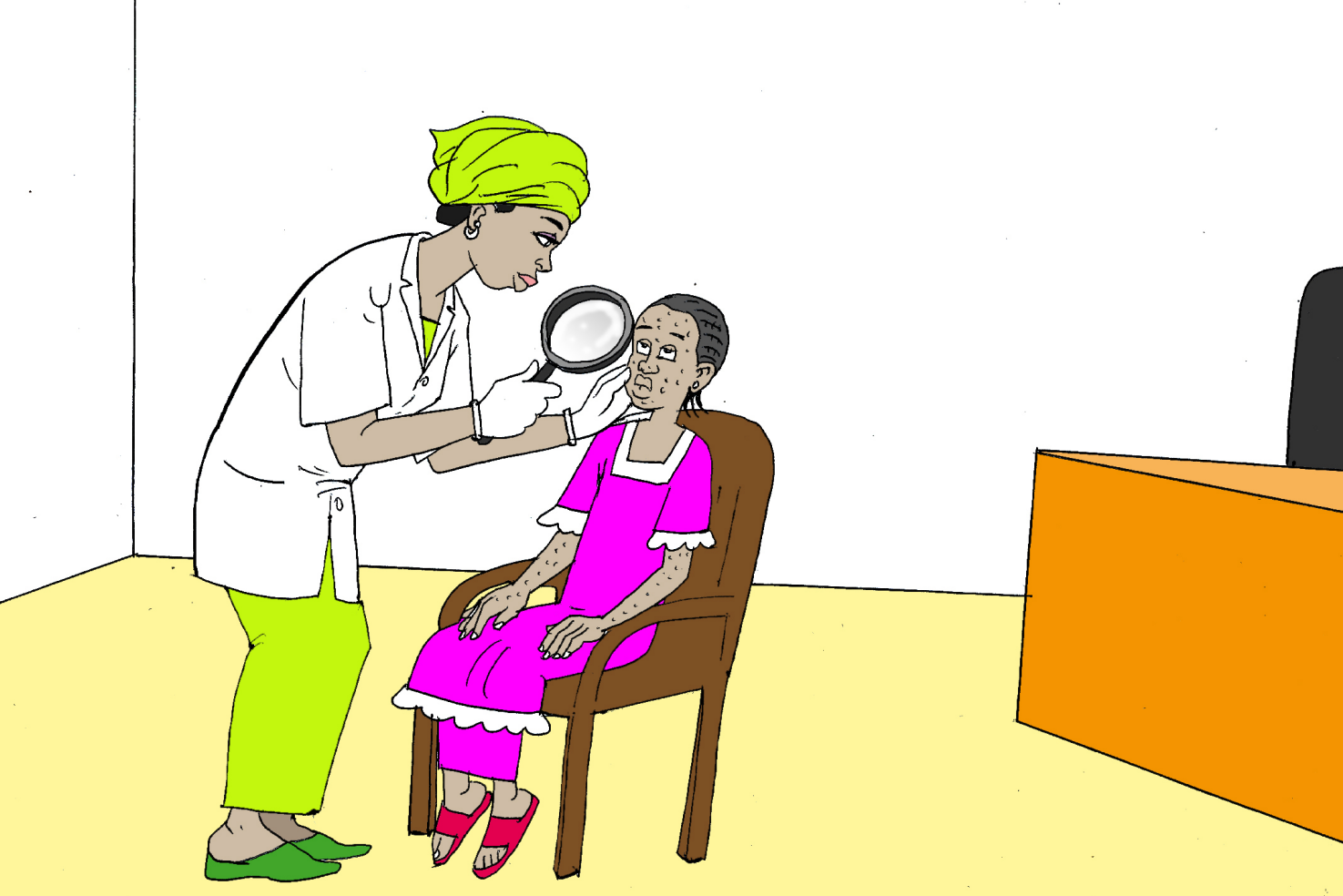
Omo dum loota haa o yi'i puttél e yeeso mum.

O wi'i dum : « Ada wadi doo puttél,
mido anndi ko ñuuñu fid maa doon.

Woto mem ngel, accir noon, maa ngel sellu ;
haa subaka, e jam. »

Neene makko ñifi lampa oo, artiri damal
ngal, o daanii.

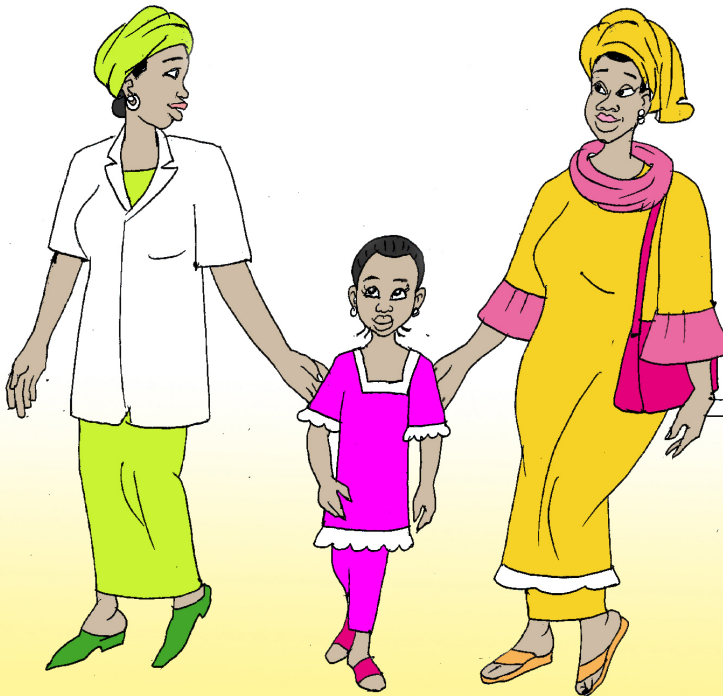
E janngo mum heen, Ngoone heppi no feewi
yahde fijidoya e sehil mum Maateeru.
O haftii e leeso tan, o yahi omo lootoyoo.
O yeewi daarorgal tan, o faayi.
O anndaa ko dūm woni, kono banndu nduu
ina fedda tan.
Yeeso ngoo fof ina wonti puyon puyon.

O luuki, tan o noddɪ neeniraawo oo, oon dogi
ari wi'i dɔm : « Ngoone, ko dɔm woni ? »
Kala y'eewɔ wi'a : « 'Dum kam ko dɔm
woni, ellee ko o camaado. »
Neene Njeeme memi hoore ndee,
tawi ende wuli jaw.
O wi'i dɔm : « Dabbel am, aan dee ko a
paawaado !
Njahren dispaaseere, to gorgol Kummba,
o y'eew maa. »

Nde be ngari, Doktoor Kumba boli
Ngoone haa laabi.
O yetti luppu, ko wa'i no daarorgel
mawninatngel, omo laartindoo puyɛ dɛe.
O wi'i Neene Njeeme e Ngoone : « Dum,
ko dɔm came ! »
Ngoone haawaa, wi'i dɔm : « Ko woni
came ?
Wadde banndu am ko wadndu nappati. »

DISPAASEER

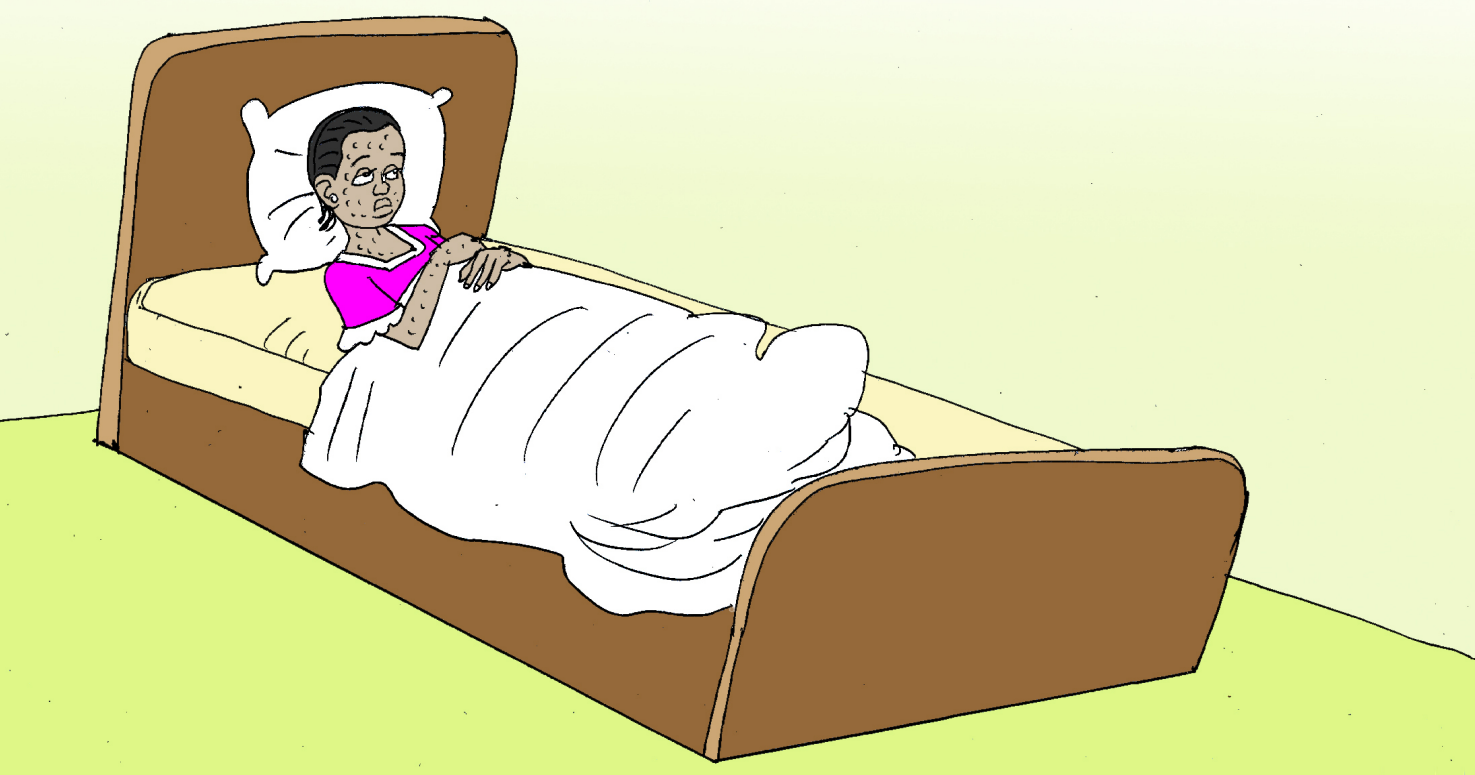

Neene Kumba wi'i dūm : « Alaa !
Dūm dōo wonaa hay batte, ko dūm puyē
jaltatde tan, jooni dūm sella.
Maa mi tottu ma dōo ledde de neene maa
weedat maa, so banndu maa wulii.
God dūm dūm, ko siro, a yarat mbo mbele
peddugol banndu ngol ustoo.
« So a hootii noon, a loototo haa laabaa,
lelo-daa, mbaasaa nyañaade.
So wonaa dūm tan, a yaawataa sellude,
tee ada waawi raabtude yimbe wodde.

« Came alaa ñakku, te ina yaawi ko raabata.
Duum wadi, gondudo heen fof, a joodoto
galle maa, mbaasaa yaltude. »

Gorgol Kummba, ñawndoowo oo, omo dum
weltina, o wi'i dum : « Eyyoo, seydi Bah !
Aan ko a cukalel cuusngel reedu ; woto
ɗaaño puy'e dee, a nanii, jooni cellaa. »
Ngoone wi'i : « Eey. »

Gorgol Kummba dofti be haa to damal
dispaaseere too.
Be mbaynondiri, o yahdi e neene makko,
be kooti galle.

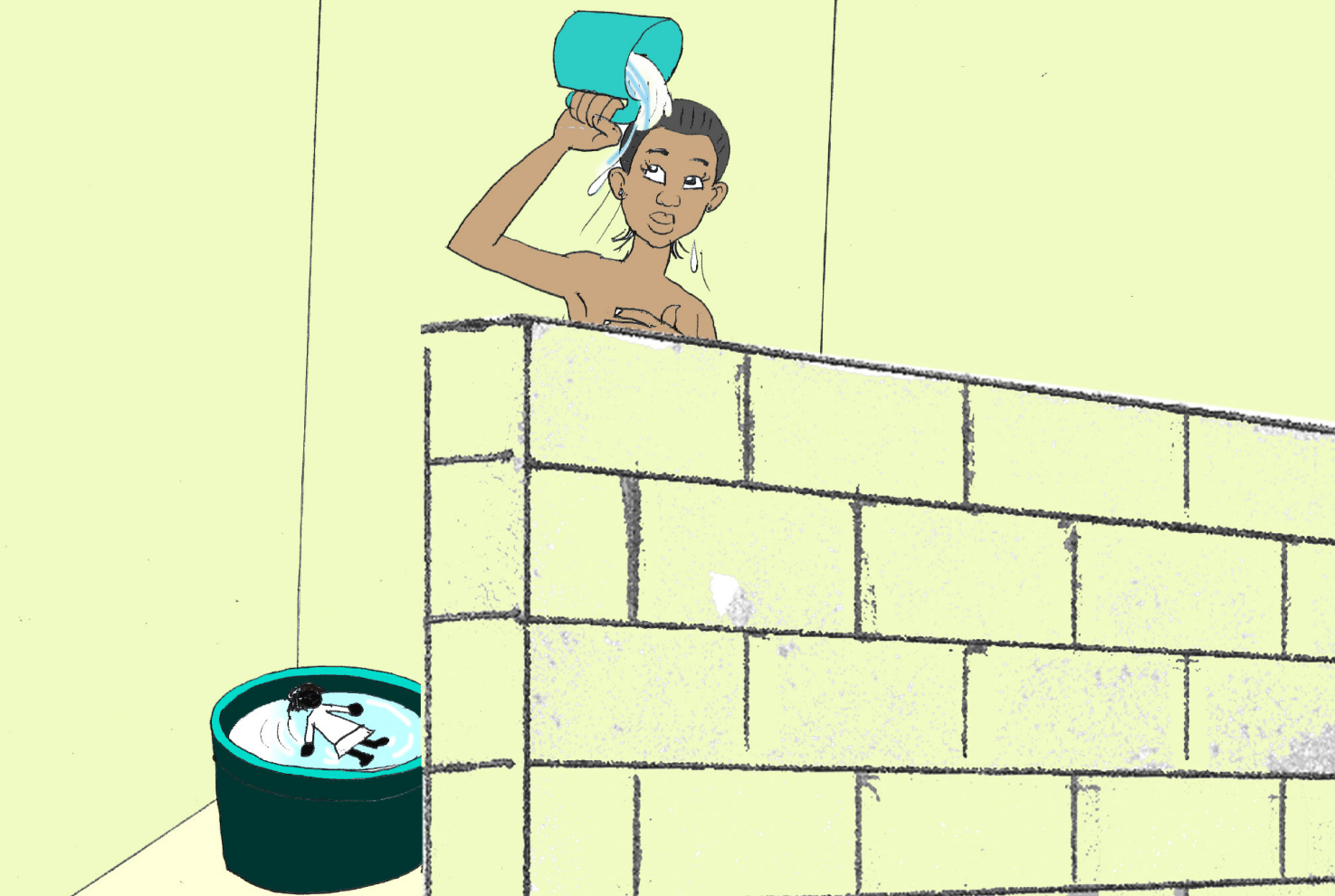

Nde be keboyi, Neene makko feewtini
leeso ngoo, o wi'i dūm : « Ar lelo dōo ! »
Ngoone ina anndi fotaani ḡaañaade,
kono puyē dēe ina pedda ko moyyi.
O woni e ṅurmbitaade e leeso hee tan.
O yetti wudere nde o suddinoo ndee,
omo nde dirga e dow puyē peddatde dēe.
Neene oo hoolkisii, o wi'i : « A nanii ko
doktoor Kummba wi'i koo, woto ḡaaño dēe !
So a ḡaañaaki, looti-daa haa laabi, jooni
puyē dēe njaha laabi majje, cellaa. »

Ngoone ɲuuñi, wi'i : « Kono Neene, ina fedda no feewi dee ! »

Neene makko wi'i : « Fad mi wulnan maa ndiyam, mi loot maa, maa a weeyto no moyfi ! »

Nde yumma oo wulnata ndiyam ndee,
Ngoone ina lima puy'e gonde e banndu
mum dee : « Jeetati e yeeso, jowi e junngo,
wooroo capande tati e banndu am ! »
Neene oo noddi dum : « Ngoone, ndiyam
dam wulii, ar looto. »

Ngoone naati e lootorde hee, ndiyam dam ina
debi wulde seeda.

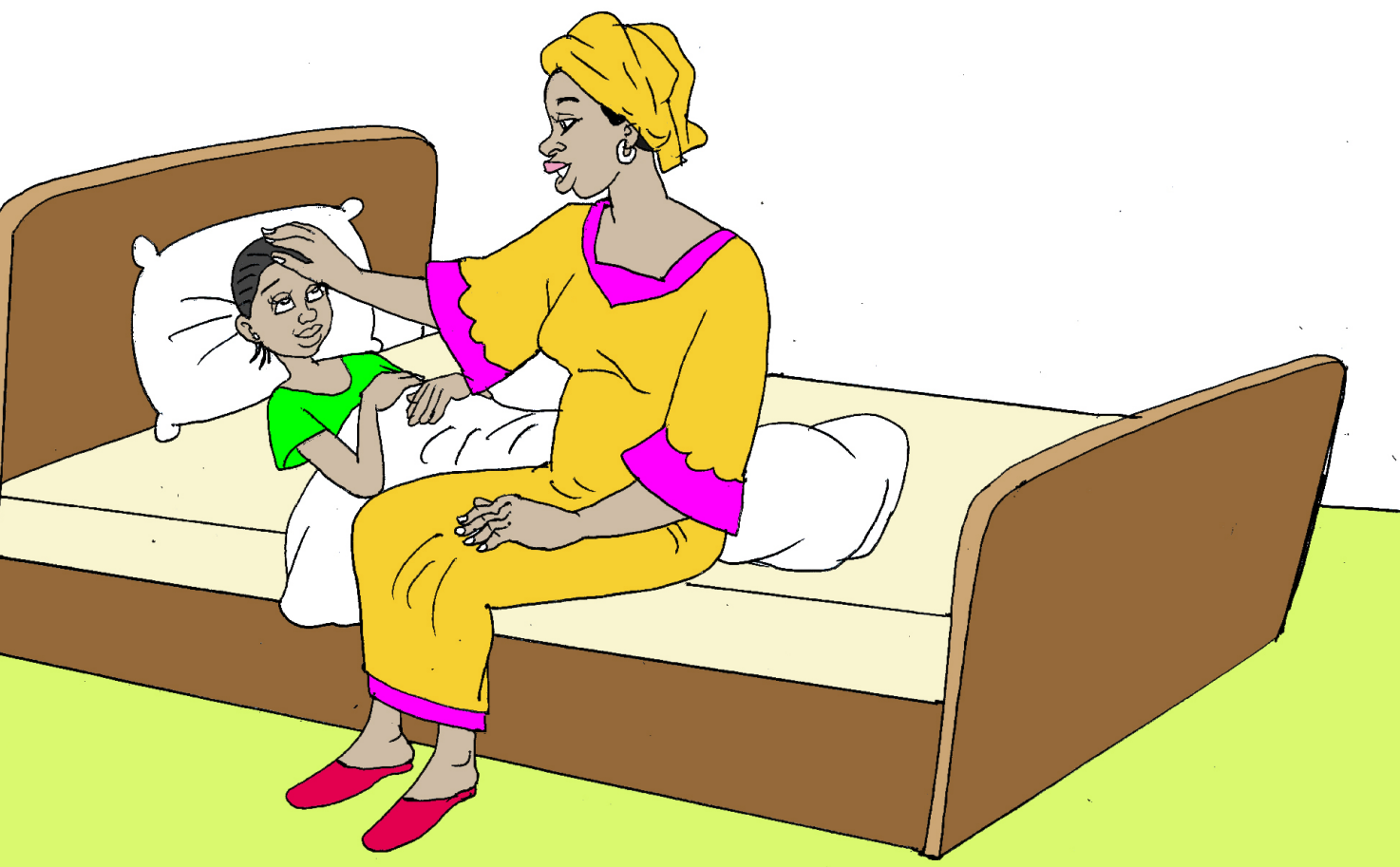
O seppinii, woni e fijirde binngel ledɗal ngel,
e nder beñwaar hee, o yejjiti pedɗeeki kii.

O woni toon dumunna, neene makko wi'i
mo : « Ngoone yaltu noon ! »

Nde o gasni, neene makko totti mo aspirin
sabu banndu wulnoendu nduu.

O totti dum kadi siro gustoowo pedɗeeki.

Ngoone lelii, natti tinde hay ndiga.
O wi'i neene makko : « Mido sokli yahde to
dingiral too, mi fijidoya e Maateeru.
Mi nattii feddeede. »
Neene oo wi'i dum : « Alaa Ngoone, hannde
a waawataa fijidoyde e Maateeru'en.
A sellaani, duum noon a joodoto e galle
hee, poofto-daa. »

Ngoone mettaa no feewi ko o waawaa
fijidoyde e Maateeru koo.
Maateeru maa sikku wonde o haalaani
goonga, o alaa pijirgel.
‘Banndu makko nduu nii boom nattii
feddude.
Neene makko wi’i mo : « Maa a fijdoy
e Maateeru so puy’e dee fof nattii.
A nanii ko doktoor oo wi’i koo !
O wi’i ñas ko ko raabata, tee so a yahii to
Maateeru, a raabtat mo.»

Ngoone yidaano raabtude Maateeru, sabu ko sehil makko.

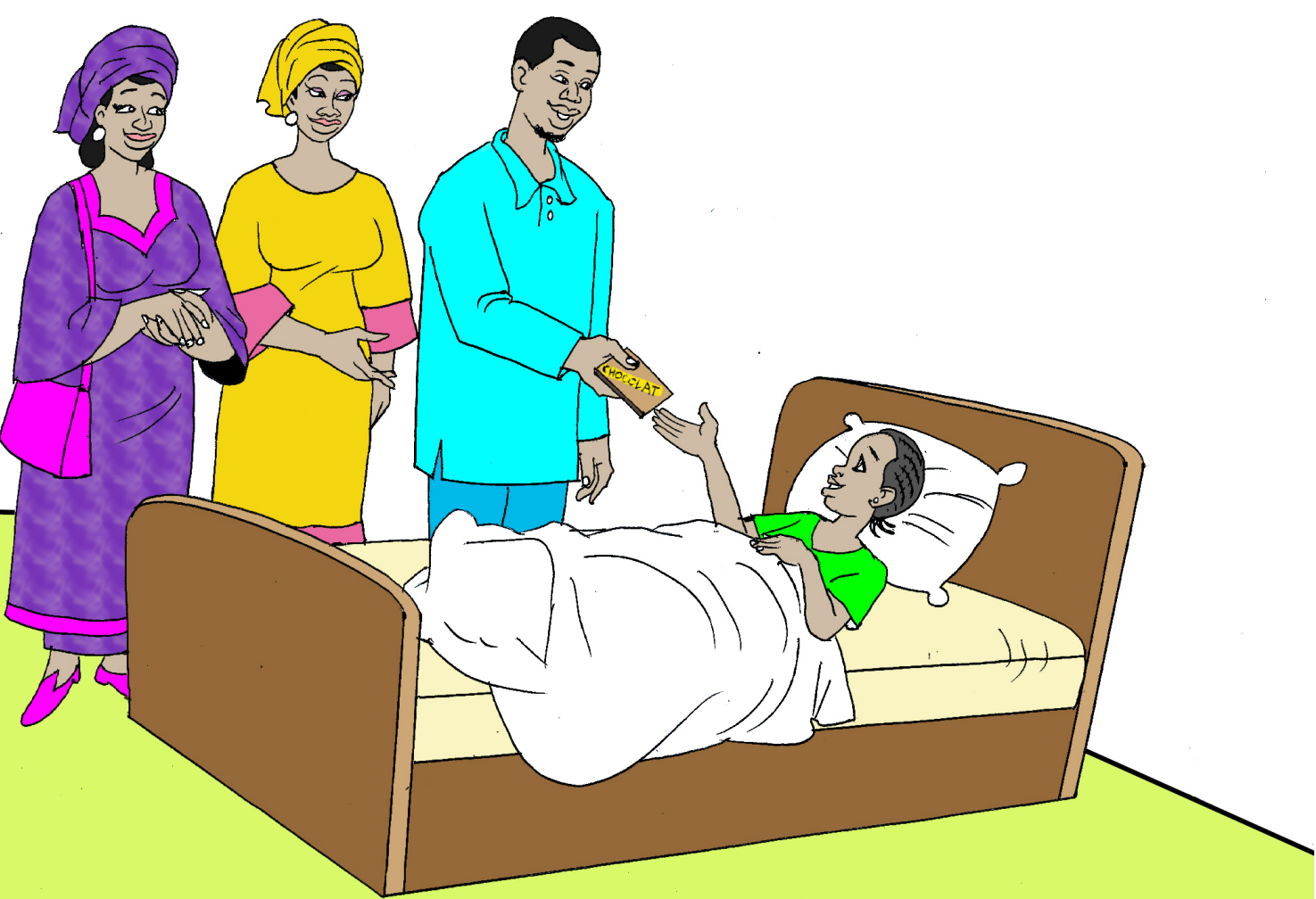
Ngoone jabi ko neene mum wi'i dum koo, ruttii, leloyi e leeso mum.

O heppi no feewi noon, mbele puy'e makko dee ina cella.

Ko o waawaa nyañaade koo kadi haabnii mo no feewi.

Heen sahaaji, ina fedda ko moyyi boom.

Kono so o nyañiima puy'e dee, o yaawataa sellude, tee ko o jidfo fijdoyde e Maateeru.

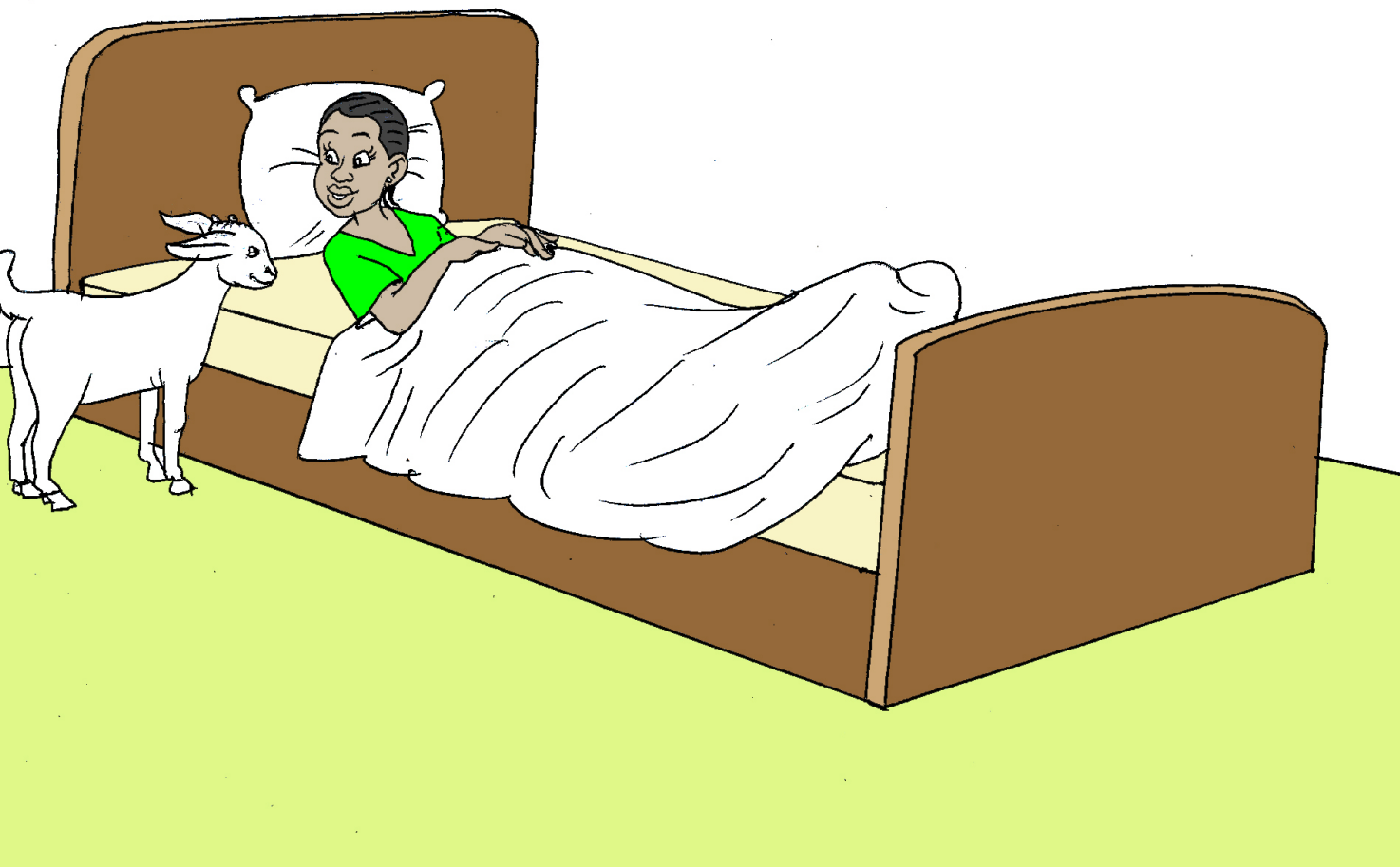
‘Buri dūm haabnaade fof noon, ko ko o alaa
koo mo o fijdi.
Wi’aama, o yahataa lekkol haa o sella.
Sukaabe galle bee fof kaɗaa arde,
ina badoo Ngoone.
Kono mawbe wonbe e galle bee fof,
ebe dūm mbeltina.
Gooto fof ina toppitoo dūm.
Baaba Abuu soodanii dūm sokolaa
e banaana.

Taanoo Daawuuda okkii dūm gerte,
so jamma wadii omo dūm yeetanoo.
Gorgol Ayda ina joodii sara makko,
ina dūm yimana.

Neene makko ina noddira dūm « Daɓɓel
am », omo dūm y'eewra gite yurmeende.
Yimbe galle bee fof ina taarii dūm, so
noddii fof njacoo ngara.

O weltii, anndi hannde ko kanko woni
laamɗo, alaa peepatɗo mo, fof'en
toppittoo mo.

Omo wi'a e bernde makko : « Ñawu noon,
ndeke ina wela, heen sahaaji ! »

Ngoone ina joginoo e galle hee mbeewa
ngoowba mo.

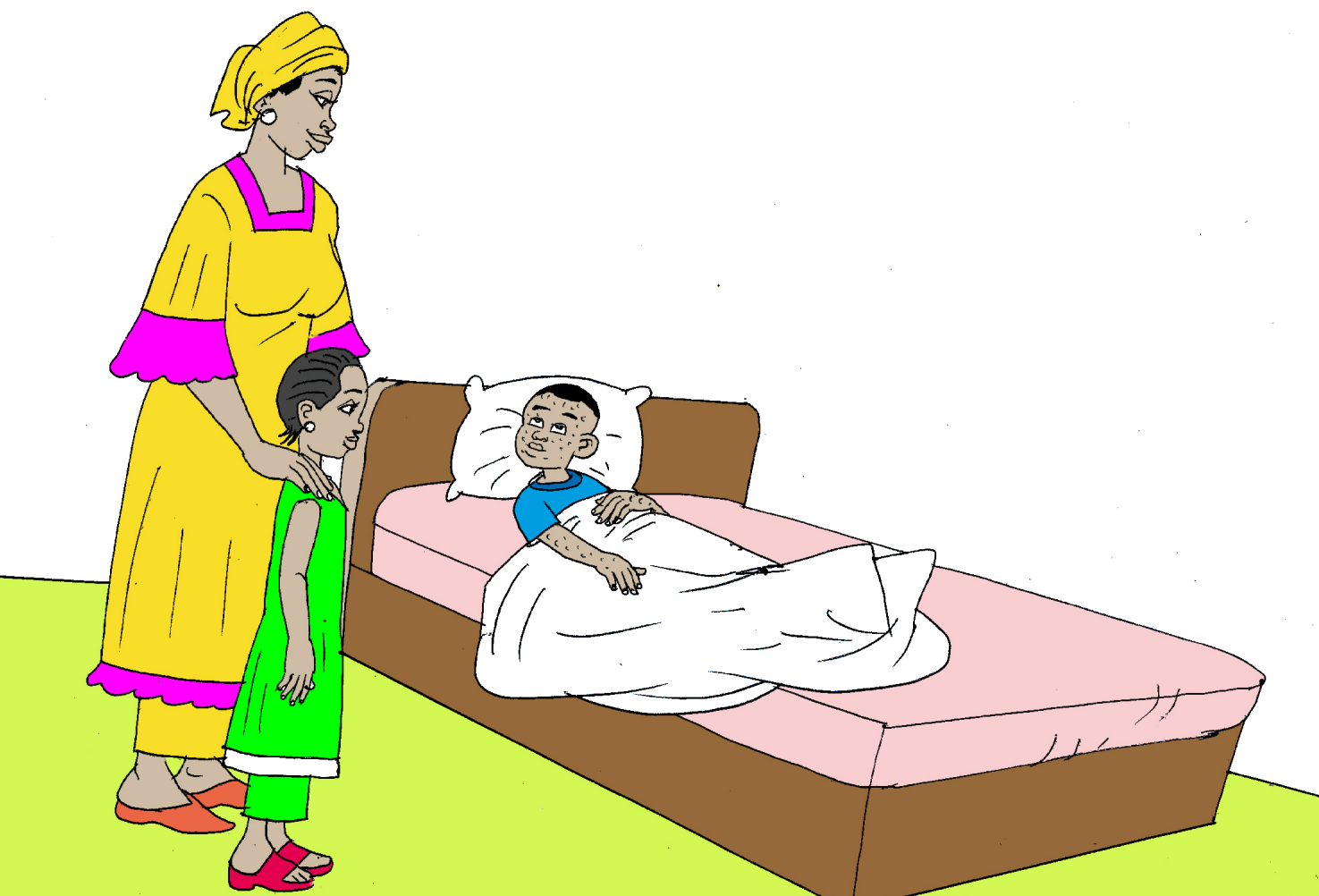
O wi'atnoo ba ko Aada, ko ba njoodba,
ndaneewa tal.

O yeewnita ba noon, no feewi, omo wi'a
e bernde makko, hay Aada mi hortiima
fjdude.

Ndeen mi raabtata ba ɗas.

Baaba Abuu wa'i no nando dūm, o addoyi
Aada, humi ba e sara makko.

Aada yi'i Ngoone, ba weltii no feewi,
ba woni e taasaade e makko.
Ngoone ina yidi fijdude e mabba,
kono omo huli raabtude ba.
Baaba makko wi'i mo : « Fijdu e Aada,
so a yidii. »
Neddo raabtataa mbeewa nas.
Ngoone yowti foofaango, o addi Aada sara
leeso makko, ba lelii doon.

Nde woni jonte dīdi, Ngoone fini subaka,
o tawi puyē dēe fof njahii.
O wi'i, eyyoo, jooni mi waawa fijdayde
e sehilaabe am ; neene makko kadi weltii.
O wi'i dūm : « Ada waawi fijoyde hannde,
kono a hacittooo haa ngasnaa.
Yah findinoy miñe, o lootoyoo. »
Ngoone dogi, yahi suudu Muusaa,
ina dūm findina.
O ñuurti mbajju mo o suddinoo oo tan,
o suumi hunuko.

Muusaa ne, yeeso ngoo ina wonti puy'e bole.
Ngoone luuki : « Neene ar, Muusaa ko
camaado, mi fotaani badaade mo ! »
Neene oo ari wi'i : « Alaa, so a samaama
gootol, a wontaa sameede. »
Ngoone fafi yejjiti pijdoygol ngol
e Maateeru.
O wi'i miñiiko oo : « Ndeen noon, ko miin
toppitto maa, woto ñaaño noon, a nanii ! »
Miñiraado oo wi'i eey, omo anndi so ko
doktoor Ngoone kam, maa o yaaw samorde.

NAAMNE 'DEE :

1. Ngoone, hol ñawu o wondi ?
2. Hol no maale came mba'ata ?
3. Mbele came ina raaba,
no nganndir-daa dum ?
4. Aan a meedii sameede ?
Hol ko miiji-daa heen?

Ce livret décodable gradué a été conçu et imprimé grâce à l'appui généreux du peuple américain à travers l'Agence des Etats-Unis pour le Développement International (USAID).

USAID
DU PEUPLE AMERICAIN